

XXXI. Országos Tudományos Diákköri Konferencia

Had- és Rendészettudományi Szekció

Budapest, 2013. április 16-18.

Nemzeti Köszolgálati Egyetem

Hadtudományi és Honvédtisztképző Kar

Az amerikai különleges műveleti erők alkalmazása a XX. század végi, XXI. század eleji közel-keleti konfliktusokban

Jelige: Equites

Dolgozat lezárásának időpontja: *2012. december*

Tartalomjegyzék

1. Bevezető	3
1.a.Témaválasztás indoklása	3
1.b. Aktualitás	4
2. A különleges műveleti alakulatok.....	7
2.a. A különleges műveleti alakulatok kialakulása	7
2.b. Különleges műveleti erők feladatai.....	10
3.Esettanulmányok	23
3.a. Operation Desert Storm / Shield.....	23
3.b. Operation Enduring Freedom	35
4. Következmények.....	44
4.a. Operation Iraqi Freedom.....	45
4.b. Jövőbe tekintés	54
5. Befejezés	55
5.a. Összefoglalás	55
5.b. A Magyar Honvédség	56
Felhasznált Irodalom.....	58

1. Bevezető

1.a. Témaválasztás indoklása

A különleges műveleti erők szerepe megkérdőjelezhetetlen a XXI. századi hadviselésben. Nem rég bevonult katonaként vegyes felélemmel és csodálattal tekintek a különleges erőknél szolgáló katona társaimra. Számomra ők elérték a katonai szakma egyik csúcsát, a katonai élet egyik szegmensében profivá váltak.

A kutatásaim során – könyvek, folyóiratok, cikkek és jelentések lefordításakor és értelmezésekor – sokszor meglepő eredményeket tapasztaltam. A közel fél éves kutató munka során rengeteg információval gazdagodtam és célom, hogy ezeket az információkat rendezetten, egy 60 oldalas dolgozat formájában a társaim rendelkezésére bocsájtjam.

A másik fő motivációm az önművelésen túl az volt, hogy a kutatásaim eredményeivel a fejlődés igényét tudom szolgálni, mind saját magam, mind a Magyar Honvédség számára.

Szun-Ce híres mondása a mai napig igaznak bizonyult: *„Ha ismerjük az ellenséget és ismerjük magunkat is, akkor száz csatában sem jutunk veszedelembbe; ha azonban nem ismerjük az ellenséget, csak magunkat ismerjük, akkor egyszer győzünk, másszor vereséget szenvedünk; és ha sem az ellenséget, sem magunkat nem ismerjük, akkor minden egyes csatában feltétlenül végveszély fenyeget bennünket.”*¹, hiszen az ellenséget nem ismerjük ebben a gyorsan változó világban. Csak magunkat ismerhetjük, fejleszthetjük. A fejlődés irányát pedig célszerű a legjobbtól, a leghatékonyabbtól ellesni, a hadművészet bármely aspektusáról is legyen szó. Kis létszámú, alacsony erőforrásokkal rendelkező hadsereggé ezt mindenféleképpen érdemes a szemünk előtt tartani.

A jövő fegyveres konfliktusaiban döntő szerepet fog játszani a hivatásos katonák gyors helyzetfelismerése, éppen ezért e katonák támogatása már a jelenben is kulcsfontosságúnak bizonyul. Senkitől sem várhatjuk el, hogy egy konfliktusban a saját érdekeit csak úgy feladja. Ha küzdelemre kerül a sor, akkor az utolsó szalmaszálat is megragadva igyekszik a saját érdekeltségeit megvédeni. Főleg ha a Hazáról van szó.

¹ (Sun-Tzu, 2012)

Így, egy túlerőben lévő ellenséggel szemben az egyetlen kézenfekvő megoldást fogják alkalmazni: a gerilla harcmódot. Egy jól megszervezett ellenálló egység hatalmas emberi és anyagi veszteségeket képes okozni a hagyományos harceljárásokkal támadó félnek. Ugyanezeket az eljárásokat egy támadó háború során is lehet alkalmazni, megfelelően felkészült erőkkel és megfelelő előkészületek után. A cél az, hogy ne hatalmas emberi és anyagi áldozatokkal vívjuk ki a győzelmet, hanem egy másik úton, más eszközöket, stílust alkalmazva. Ilyen esetekben lehet alkalmazni a különleges alakulatokat.

Véleményem szerint a jövő konfliktusaiban nem lehet elsiklani a különleges műveletek jelentősége fölött. A dolgozatomban bemutatom, hogy a különleges műveleti erők egyre megbízhatóbban használják a képességeiket és így a hadseregparancsnokok is egyre könnyebben vetik be őket. Ez által új kombinációkra, új képességekre tesznek szert és hatékonyabbá válnak ezek az alakulatok.

1.b. Aktualitás

Az erőegyensúly és a hatalmas szövetségi rendszerek létrejöttével a fegyveres konfliktusok is merőben átalakultak, ezért különösen fontos, hogy figyelemmel kövessük a változást. A legfontosabb a generációk változásának észrevétele természetesen. Ha a hadtörténelmet vizsgáljuk, rengeteg példát láthatunk arra, hogy az ortodox² hadviselésben a hadműveleti lépéshátrány mekkora bukást is eredményezhet.

A legkitűnőbb példa erre a II. VH-ban a francia-német háború. A francia erők az I. VH-ban alkalmazott második generációs hadszíntér („harcárok-harc”) szerint cselekedtek, rendezkedtek be védelemre. Közben a német erők már az új, harmadik generációt alkalmazták (blitzkrieg, az ellenség stratégiai mélységbe irányuló, gyors hadművelet) és elsőprő győzelmet arattak a védelemben lévő francia erőkkel szemben.

Jelenleg a negyedik generációnál (4.GH) tartunk³ a katonai elmélkedők véleménye szerint⁴. Ez a generáció, amit szokás aszimmetrikus hadszíntérnek is

²Az ortodox hadviselés kifejezés a Porkoláb Imre alezredes: A különleges műveleti erők szerepe az asszimmetrikus kihívásokból adódó feladatok tükrében, különös tekintettel a nemzetközi terrorizmusra című PhD értekezéséből származik.

³Hadtudományi Szemle (2. évf, 2. szám, 2009): Kiss Álmos Péter : Generációk a hadviselésben – a negyedik generáció; Somkuti Bálint: A 4. generációs hadviselés

nevezni; a hidegháború alatt alakult ki, amikor a nagyhatalmak, félve a nukleáris hadviseléstől, igyekeztek a lehető legminimálisabb erővel részt venni a konfliktusokban, hogy ne vonják be a másik szuperhatalmat. A sors furcsa fintora, hogy miközben alkalmazták, nem foglalkoztak ezzel a generációval, és a katonai doktrínák inkább a harmadik generáció ortodox hadviselését helyezték előtérbe. Ezért lett hatalmas emberi és anyagi vesztesége az USA-nak Vietnámban, vagy a Szovjetuniónak Afganisztánban. Természetesen a problémát nem lehet ilyen egyszerű síkra vetíteni, de mennyivel egyszerűbb dolguk lett volna, ha felkészülve érkeznek egy ilyen szituációba?

A hidegháború vége után, a gyorsan változó, sok ismeretlenes világban –Irán? India? Kína? Japán? Brazília?-, valamint a gazdasági válságok idején érdemesnek tartom, hogy visszatekintsünk pár, 3. és 4.GH-hoz tartozó konfliktusra.

Dolgozatomban azt vizsgálom, hogy a hadszíntéri főparancsnok személye, gondolkodásmódja, a rendelkezésre álló technológia és a kényszerek hogyan befolyásolhatják a különleges műveleti alakulatok alkalmazását, és ezen alakulatok mennyiben segíthetik elő a végső győzelem kivívását.

Ahhoz, hogy a kérdésre megtalálhassam a választ, három esetet tanulmányozok. Az I. Öbölháborút, azon belül is a Sivatagi Vihar Hadműveletet (Operation Desert Storm), ahol az amerikai erők hadszíntéri főparancsnoka Norman Schwarzkopf tábornok volt. Ez után az afganisztáni konfliktust vizsgálom (Operation Enduring Freedom) elsősorban a különleges alakulatok alkalmazásának szempontjából. A harmadik tanulmányom, az „Afgán modell” alkalmazása az észak-iraki hadműveletben. Utóbbi két hadműveletnél a szövetséges csapatok parancsnoka Tommy Ray Franks volt.

A három esettanulmányban egyértelműen levezetem és bebizonyítom, hogy miért is fontos a különleges műveleti képesség, és miért is lehet kiválóan alkalmazni azt az aszimmetrikus hadviselés korában. Az értekezésem hasznos lehet a Magyar Honvédség számára, hiszen nekünk is van különleges műveleti képességünk, és talán nem elvetendő ötlet az ilyen irányultságú alkalmazása.

⁴ Bizonyos szakértők szerint már az 5. GH is megjelent, az elektronikai hadviselés formájában. Ha ezt igaznak vesszük, akkor a világon jelenleg 4 generáció létezik párhuzamosan.

A dolgozatomat interneten fellelhető forrásokból állítottam össze. Az események főszereplői nem a magyar katonák, így a magyarországi könyvtárakban található források mennyisége és minősége nem volt megfelelő az igényeimnek. Az interneten, a megfelelő kereső szavak használatával el lehet érni akár azokat a forrásokat is, amiket az amerikai katonai könyvtárakban találunk. Az olvasók számára mellékeltem a letöltési útvonalakat és ahol tudtam .pdf formátumban adtam meg a dokumentumokat.

2. A különleges műveleti alakulatok

Ebben a fejezetben a különleges műveleti erők kialakulásáról írok és példákat hozok bizonyos hadtörténelmi eseményekből. A dolgozat terjedelmi korlátai miatt nem fogom részletesen elemezni ezeket az eseményeket, de bemutatom, hogy a hadtörténelem előrehaladásával hogyan tettek szert újabb és újabb képességekre, feladatokra a különleges műveleti erők. A második alfejezetben a későbbi esettanulmányok során előkerülő feladatokat elemzem az akkor aktuálisan érvényben lévő különleges műveleti doktrína tükrében.

2.a. A különleges műveleti alakulatok kialakulása

A hadművészetben mindig is fontos volt a meglepetés ereje, hiszen az alakulatok sablonos alkalmazása csak akkor vezetne győzelemre, ha hatalmas túlerővel vágnánk a fegyveres konfliktusokba. Erre az igényt már az ókorban láthattuk, gondoljunk csak a híres trójai faló esetére, ahol a görög katonák csellel vették be a hagyományos módon bevehetetlennek bizonyult trójai várat. *„A trójai faló, mint a különleges katonai műveletek és a diverzió jelképe szerepel az Egyesült Államokban a J.F. Kennedy Különleges Hadviselési Központ (Fort Bragg, Észak-Karolina állam) címerében.”*⁵ A hadtörténelem számos példát hoz még a „még ki nem mondott” speciális erők alkalmazására, de csak a második világháború során találhatjuk meg őket hadrendbe szervezve, különleges műveleti alakulatok néven.

A hadművészet számára mindig is fontos volt a fejlődés, hiszen a frissebb harcéljárások alkalmazása tette lehetővé, hogy a hadszíntéren győzelmet arathassanak az ellenségeik felett. Ha a csatateret térben két részre bontjuk, azt láthatjuk, hogy az egyik a hagyományos értelemben vett csatater, ahol a konvencionális erők, a kornak megfelelő eszközökkel és taktikákkal próbálták kivívni a győzelmet. A másik rész pedig az ezen erők győzelmét elősegítő terepszakasz, például a közvetlen környezet (felderítés) vagy az ellenség stratégiai mélysége (utánpótlási vonalak szabotázs, vezetés kiiktatása). Ezen területek kulcsfontosságúak, hiszen ha megfelelő információ birtokában vagyunk az ellenség összetételéről, erejéről, állapotáról, könnyebben választhatunk a megfelelő, rendelkezésre álló hadműveleti lehetőségek közül. Illetve, ha

⁵ (Kőszegvári, 2006)

az ellenséges erők utánpótlási vonalát zaklatják, akkor vagy nem kapnak megfelelő mennyiségű ételt, lőszert, vagy meg kell osztani a rendelkezésre álló erőket, ami lehetővé teszi egy központosított erő kifejlesztés gyors sikerét. Természetesen a legnagyobb sikert az ellenség vezetésének kiiktatása jelentené, de ezt nehéz kivitelezni.

Ezekre a feladatokra tehetséges, magas motivációval rendelkező emberekre volt szükség, hiszen a feladatok egy átlag ember számára szinte kivitelezhetetlenek. A hadtörténelem során látható, hogy minden kornak megvoltak a maga különleges alakulatai, gondoljunk csak Hamilcar Barcas szicíliai katonáira, vagy a japán ninjákra. A napóleoni háborúk során a Spanyolországban harcoló francia hadseregben már külön alegységekbe szervezték ezen katonákat, akik a haderő hátországában védték a gerillák ellen az utánpótlási vonalakat. Ezen alegységek már nem harcoltak a frontvonalon a konvencionális alegységekkel, hanem a felderítésre, rajtaütésekre vagy a hátország védelmére összpontosítottak.

Az amerikai gyarmatokra szervezett Ranger alakulatok szintén jó példa, habár ebben az esetben a brit hagyományos erőket helyettesítették az indiánok elleni harcokban. A Rangerek is teljes értékű katonák voltak, de gyorsan alkalmazkodtak az indián harcmódorhoz, amire a hagyományos brit sereg nem volt képes.

A második búr háború ideje alatt jött létre a brit hadsereg első mesterlövész alakulata, a „Lovat Scouts”. Az alegység katonáit skót erdei vadászokból válogatták össze, akiket aztán kiképeztek. Ez az egység egészen az II. Világháború végéig megmaradt, amikor is átszervezték őket a Királyi Tüzérség 677. Hegyi Tüzérezredé.

A II Világháború előestéjén találkozhatunk az első, kimondottan is különleges műveleti alakulatokkal, rendes alegységekbe szervezve. Például a „Brandenburgi” a németeknél, akik az ellenség hátában tevékenykedtek, az utánpótlási vonalakat rombolták, pánikot keltettek. Mussolini kiszabadítását, Horthy Miklós lemondatását is német különleges műveleti alakulatok hajtották végre, Otto Skorzeny alezredes vezetésével.

A szövetségesek oldalán megalakult a híres SAS, valamint megalakultak a Ranger zászlóaljok is. Ezen alakulatok nagy szerepet játszottak a normandiai partraszállás sikerességében.

Az USA különleges műveleti erőinek terén a változást Kennedy elnök hozta. Ő volt az aki felismerte, hogy a hidegháborúban folyó fegyverkezési- és nukleáris verseny mellett fontos figyelmet fordítani a helyi konfliktusokra is. Ezekben tudtak kiemelkedő szerepet vállalni a különleges műveleti erők.

Láthatjuk, hogy a különleges erők kialakulása ugyanolyan fejlődéstörténet, mint a technológiai fejlődés. Ez a fejlődés a napjainkban se állt még meg, hiszen az egyre gyorsabban változó világban újabb és újabb kihívások jelennek meg, amelyekre reagálni kell. Mi sem bizonyítja ezt jobban mint, hogy az elmúlt egy évszázadban háromféle hadviselési forma lépett fel, és nem csak, hogy fellépett, de mai napig mind a három párhuzamosan jelen is van a világon. Természetesen a II. és III. GH-re már rengeteg doktrína is készült, ami tökéletes mankó, de nagyon egyszerűen le is korlátozza a parancsnokok gondolkodásmódját. Ezt nem úgy értem, hogy sablonosak lennének, hiszen hatalmas hadműveleteket terveztek meg és hajtottak végre, csak a különleges erőket annyira értékesnek tartják, hogy félnek bizonyos szituációkban bevetni őket. Kiegészítve ezt azzal, hogy ott van mellettük egy leírt alkalmazási mód -ami feledteti velük, hogy talán másra is alkalmasak lennének- nem keresnek új módszereket.

A közel-keleti háborúk során azonban változott a helyzet. Az idő múlásával, és ezáltal a technológia fejlődésével, valamint kényszer-szituációk sorozatával új, nagyon fontos képességekre mutattak rá, ami akár nagyban változtathat a támadási vagy védelmi stratégiákon.

2.b. Különleges műveleti erők feladatai

Mielőtt vizsgálat alá vetem a hadműveletekben vállalt szerepét a különleges alakulatoknak, mindenféleképp érdekesnek tartom, hogy vizsgáljuk meg, milyen képességeket is használnak.

Az amerikai különleges alakulatok műveleti doktrínája (DoD, 1990.04.20.)⁶ megfelelő mankót biztosít arra, hogy a különleges műveleti alakulatok hadműveleteit kategorizálni tudjuk.

A doktrína egyértelműen három részre bontja a különleges műveleti alakulatok tevékenységeit: *háború, konfliktus, béke*. A dolgozat terjedelmi korlátai miatt, most csak a háborús szerepkört vizsgálom meg. Egy korlátozott, vagy általános (azaz konvencionális) háborúban a különleges műveleti alakulatok szerepe az ellenség stratégiai mélységében történő akciók végrehajtása, mindezt *stratégiai, hadműveleti* vagy *harcászati* szinten. Olyan területeken hajtják végre a hadműveleteket, ami kívül esik a konvencionális erők korlátaiban, ezzel is segítve a főerőket. Ez jelentheti az ellenséges országot, hátszínigot vagy egy olyan ellenséges országot ami fenyegeti a kommunikációs vonalakat a saját hátszínigban. Háború alatt a Special Forces (különleges erők, továbbiakban: 'SF') az ellenség hosszú távú képességeit pusztítja, hogy ne tudja megvívni a háborút; ezzel megtörik az ellenség erejét, amivel hosszú távon megtörik az akaratot is. Ilyen mélységben végrehajtott akciók lehetnek például: információ szerzés, milíciák összehangolása, a gazdaság szabotázsza vagy a saját kommunikációs vonal védelme. Elképzelhető olyan hadművelet is, amely a hosszútávú stratégiai célokat biztosítja.

A SF alakulatok segítik a hadszíntéri parancsnok munkáját *stratégiai* szinten, de nem szabad őket a konvencionális erők helyettesítésére alkalmazni. Alkalmazhatóak különleges felderítés céljából, amivel az ellenséges erők összetételét, céljait és tevékenységeit tudják meghatározni. Ezen információk birtokában a parancsnok könnyebben előállhat egy olyan hadműveleti tervvel, ami gyors és kevésbé veszteséges sikert eredményez (veszteség mindig van). A különleges műveleti erők képesek az ellenség előrenyomulásának lassítására, elterelésére, ha a konvencionális erők nem állnak még készen a harcra, vagy nem érték el a hadszínteret. Ezzel nem csak az

⁶ (DoD, 1990)

előrenyomulást lassítják, hanem az egymásba fonódó hadműveleti tervek gördülékeny végrehajtását is akadályozzák.

Hadműveleti szinten képesek a megfelelő haderőnemek parancsnokait segíteni. Ilyenkor azonnali hatásuk van az ütközet alakulására. Ugyanúgy képesek lassítani az ellenséges előrenyomulást, de ezen a szinten a cél olyan lehetőségeket létrehozni, olyan réseket nyitni a védelmükön, amit a hagyományos erők ki tudnak használni és ezzel szét tudják zúzni az ellenség erejét. Ugyanúgy alkalmazható a különleges felderítés, ezzel is elősegítve a hagyományos erők erő-összpontosítását, növelve az erő kifejtés nagyságát. - Ez alatt azt értem, hogy a szárnyakat kevésbé szükséges védeni, ha a felderítés által szolgáltatott információkból tudja a parancsnok, hogy várható-e bekerítésre irányuló manőver.

Harcászati szinten a különleges erők a hagyományos erőket segítik és fordítva. Végrehajtható itt is egy közvetlen harcérintkezéssel járó akció, de csak akkor, ha a konvencionális erők biztosítják a szükséges elterelést. A különleges műveleti erőknél nincs meg a - hagyományos erőkhöz mért - tűzerő, mobilitás, kommunikáció. A SF az előzetes információkra hagyatkozik, az erőfölényt a meglepetéssel érik el, mozgásuk rejtett. Nem képesek egy fordulatos ütközetben aktív szereplőként részt venni. Ezért fontos a harcászati szinten a tökéletes összhang a hagyományos erők és a SF között.

A fentieket kiegészítve a béke, illetve konfliktus idejében végrehajtható hadműveletekkel, a következő képességeket kapjuk⁷:

- Aszimmetrikus hadviselés
- Külföldi belső védelem: a baráti államok védelme az esetleges lázadásoktól
- Közvetlen akció
- Különleges felderítés
- Beszivárgás
- Szabotázs
- Terrorizmus elleni harc

⁷ (DoD, 1990)

- Járulékos tevékenység (Biztonsági segítségnyújtás, humanitárius műveletek, drogok elleni harc, kutatás-mentés, különleges feladatok (CIA, elnöki parancs))
- Más különleges műveleti tevékenység (megtévesztés, erő demonstráció)
- Párhuzamos és egymást követő feladatok (utóbbi a korábbi feladat következtében felmerülő új feladat)

A felsoroltak közül a legfontosabbakat bővebben is elemeztem: az aszimmetrikus hadviselést, a közvetlen akciókat és a különleges felderítést.

Aszimmetrikus hadviselés:

Az aszimmetrikus hadviselés a legnagyobb kihívás a hadművészet számára, főleg a jogi és emberi tényezőből adódó problémák és következményeik miatt. Az esszém terjedelmi korlátai miatt, nem fogom a problémákat elemezni, csak a hadműveleti lehetőséget, amit ad (pl Kosovo, Afganisztán, Irak) vagy épp ennek a problémának a kezelését, hiszen ez is része a SF képességeinek, ami felmerülhet egy aszimmetrikus konfliktusból.⁸

Az aszimmetrikus hadviselésről (4GH) a legtöbb esetben egy helyi, többnyire nemzeten belüli konfliktus jut eszünkbe. Egy konvencionális, nemzetek közötti konfliktusban is felhasználható az aszimmetria. Nem csak a hadviselés megválasztásánál, de az adott, ellenséges nemzeten belüli ellentétek kihasználására is lehetőséget ad. Erre láthattunk példát Vietnámban, Afganisztánban vagy a II. Öbölháború során.

Egy katonai konfliktusra készülve az országról készített elemzésnél figyelembe kell venni, hogy van-e, vagy készülően van-e lázadás, esetleg van-e lehetőség lázadást szítani a kormányerők ellen. Ezt a lázadást felerősítve támogatásként lehet használni a saját erőink mellett, illetve a háború után rendeződés időszaka alatt is a segítségünkre lehet, hiszen a lakosság részei, meg tudják alakítani az új kormányt.

⁸ (Kiss Álmos Péter, 2011)

A lázadóknak többféle célja lehet:⁹

- megdönteni a jelenlegi kormányt
- autonóm területet létrehozni
- megszálló hatalom erőinek visszavonulásra kényszerítése
- politikai döntések, törvények kikényszerítése

A teljesség igénye nélkül, pár gondolatban jellemzem, hogy egy ellenállási mozgalom hogyan is épül fel. Egy ellenállási vagy gerilla mozgalom célja, hogy a kormányt vagy megszálló erőket konvencionális úton le tudják győzni. Ahhoz, hogy ezt elérjék a mozgalmuk tevékenységét három fázisra bontjuk¹⁰.

Az első fázisban a mozgalom kis létszámú. Feladataik a toborzás, behatolás a kormányzati valamint civil szervezetekbe. Ki kell alakítaniuk a mozgalom hálózatának alappilléreit; a sejtyszerű hírszerzést valamint a műveleti és támogató hálózatot. Ezen felül a kapcsolatépítésre helyeznek hangsúlyt; támogatást, együttműködést szerveznek legitim politikai, ifjúsági, kereskedelmi, stb szervezetekkel. Meg kell szerezniük és szervezniük az anyagi, valamint a külső támogatás lehetőségét¹¹.

A második fázisban kezdődik meg a fedett gerilla tevékenység és kialakulnak a védett bázisok a mozgalom által ellenőrzött terület szívében. Ennek a fázisnak a célja, hogy a saját erőiket olyan szintre hozzák, valamint az ellenség erőit annyira gyengítsék (szabotázs, rajtaütések, zaklatások), hogy fel tudják venni a harcot hagyományosan. Sokszor párhuzamosan létezik az első és második fázis¹².

A harmadik fázisban a gerilla erők áttérnek a mozgó háborúra. Ha nem lép közbe ENSZ felhatalmazással intervenció, akkor ezt a szakaszt nevezhetjük polgárháborúnak (például Szíria napjainkban). Ettől a fázistól az ellenállási mozgalom vezetői felelősek a lakosság mindenféle igényének biztosításáért, valamint a háború megnyeréséért. Érdekes jellemzője ennek a fázisnak, hogy ha vereséget szenvednek konvencionálisan, és a kormány nem tesz lépéseket a mozgalom felszámolására, akkor

⁹ (DoD, 1990)

¹⁰ (Tse-Tung, 1965 pp. 175-248)

¹¹ (Tse-Tung, 1965)

¹² (Tse-Tung, 1965)

mintha mi sem történt volna visszalépnek az első vagy a második fázisba, majd ha megint készen állnak, újra a harmadik fázis veszi kezdetét¹³.

Pár gondolatban jellemzem az ellenállási mozgalmakat a közös vonásaik alapján, mert a dolgozatban később elő fog még kerülni. Az elején le kell szögezmem, hogy minden mozgalom más és más, nincs két egyforma közöttük. De hasonlóságok vannak, amiket nem biztos, hogy akarva, de hasonlóan alakítottak ki. A mozgalmat jellemzi, hogy sejtyszerű a kialakítása, a működése nagy fokú önállóságot feltételez a sejtektől.

A mozgalom két részre bontható: a műveleti és a támogató részre¹⁴. A műveleti részt nevezzük gerilla mozgalomnak. Ez egy föld alatti, rejtett mozgalom, ami katonai vagy félkatonai szervezet és képes rejtett műveletek végrehajtására. Ilyen akciók a zavarkeltés, rajtaütés, szabotázs, információ gyűjtés és ezeket kísérik folyamatosan a rejtőzködési és túlélési feladatok.

A támogató rész tevékenysége teljesen rejtett. Feladatai:

- Biztonság megszervezése, figyelmeztetés a közelgő direkt vagy indirekt veszélyekre
- Információgyűjtés (4 GH-t szokás információs hadviselésnek is nevezni, ahol nem az erőfölény, hanem az információfölény hozza meg a hadműveleti és stratégiai sikert)
- Hamis információk terjesztése, illetve az ellenség információgyűjtésének akadályozása
- Toborzás
- Légi vagy tengeri támogatás megszervezése, végrehajtása
- Kommunikációs rendszer felállítása, működtetése
- Lélektani hadviselés alkalmazása, célja a lakossági támogatás megnyerése¹⁵
- Emberi és a rendelkezésre álló utánpótlási javak beosztása, irányítása
- Rejtőzködés, túlélés és eltűnés támogatása, biztosítása
- Belső logisztika és egészségügy megszervezése, biztosítása

¹³ (Tse-Tung, 1965)

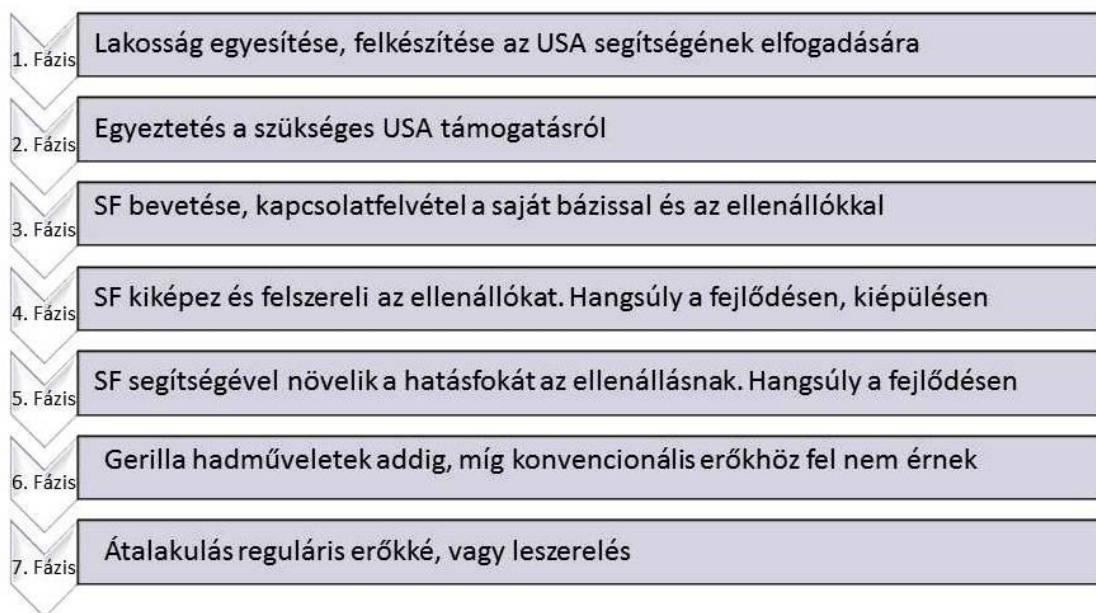
¹⁴ (DoD, 1990)

¹⁵ Bővebb információ: (Tse-Tung, 1965).

- Támogatások, bevételek növelése

Az USA vezetése felismerte az ellenállási mozgalmakban rejlő potenciált, és rájött arra, hogyan is tudná a mozgalmakat a saját műveleteinek támogatására felhasználni. Ennek több indoka is van. Először - egy hadművelet végén - a konszolidáció időszakában már kész, a nép által is támogatott kormányt tudnak az ország élére állítani. Másodsor, a saját emberi (és ezáltal anyagi (kiképzés, felszerelés)) veszteségeiket tudják csökkenteni, nem csak azzal, hogy „homokzsákként” alkalmazzák ezeket a csapatokat, hanem az ellenség hadműveleti terveit keresztül tudják húzni valamint erőit megosztásra kényszerítik azzal, hogy hirtelen, a „semmitől” egy kifejtett gerillamozgalommal találják szemben magukat a hátszágban.

Ahhoz, hogy az USA fel tudja használni az ellenállási mozgalmakat, létrehozott egy hét fázisból álló algoritmust¹⁶. Ez az algoritmus módosulhat, hiszen minden mozgalom más. Bizonyos lépések nem kapnak akkora hangsúlyt, esetleg meg se kell, hogy történjenek, mert már olyan mértékű a mozgalom adott aspektusa. A hét fázisú támogatást az 1. ábrán látható.

1. ábra: A gerilla mozgalom támogatására létrehozott módszer

Lélektani felkészítés

¹⁶ (DoD, 1990)

Nagyon fontos, hogy az USA úgy avatkozhat bele egy szervezet mindennapi életébe, hogy azok felkészülten várják azt. Ebben a lépcsőben eléri, hogy a mozgalom tagjai valamint a civil lakosság elfogadja azt, hogy a területen háború lesz és az USA jelen lesz a különleges műveleti alakulatokkal. Ezt természetesen próbálják a lehető legfedettebb módon végrehajtani, óvatos rádióadásokkal, fedett propagandával, vagy a beépített emberek által terjesztett szóbeszédekkel. Ennek az időtartama nagyban függ attól, hogy az országnak, vagy az adott területnek milyen a politikai és vallási hovatartozása.

Kapcsolatfelvétel

A kiválasztott ellenállási mozgalom megkeresésre kerül, mielőtt a SF behatol a műveleti területre. Ennek a célja a bizalom alapköveinek lerakása, elsősorban a mozgalom vezetőjével. Hatására a vezető egy külső területen fogadja a SF csapatokat és tájékoztatja őket az általános helyzetről. Ez azért fontos, mert annak semmi értelme nincsen, hogy megérkezik egy különleges műveleti alegység és nem képes növelni a mozgalom potenciálját.

Behatolás

A SF csapatok behatolnak a műveleti területre megfelelő támogatással, létrehozzák az összeköttetést az előretolt hadműveleti bázissal, felveszik a kapcsolatot a mozgalommal, majd csatlakoznak a hozzájuk. Ezzel párhuzamosan elkezdik a terület felderítését, felmérését és ezeket összevetik a rendelkezésre álló információkkal

Szervezés

A különleges műveleti alakulatok szoros kapcsolatot hoznak létre a mozgalom tagjaival, azaz megértést mutatnak feléjük és törődnek a mozgalom céljával. A SF csapatok tájékoztatják őket a képességeikről valamint korlátaikról és megkezdik a vezetés támogatását. Természetesen a végső bizalmat csak katonai műveletekben tudják elnyerni, erre lehetőséget kell találniuk. Ez a legfontosabb szakasz, hiszen egy olyan mozgalom, ami nem áll készen a hadműveleti mélységben való tevékenykedésre, csak saját magát sodorja végveszélybe. Épp ezért ki kell építeni a vezetést és irányítást¹⁷

¹⁷ A vezetés és irányítás a hadműveletben részt vevő alegységeknek, egységeknek, magasabb egységeknek a "feje", ez a parancsnoki központ. Ide futnak be az információk, mind a saját, mind az ellenséges csapatok helyzetéről, illetve ide érkeznek a parancsok a felsőbb vezetéstől.

(Command and Control, továbbiakban 'C2'), a háttérinfrastruktúrát, a gerilla harcosoknak kiképzést kell nyújtani illetve el kell látni őket a megfelelő felszereléssel.

A SF parancsnoknak nagyon óvatosan kell eljárnia ebben a szakaszban, hiszen ha túl- vagy alulértékeli az eddigi munkát, azzal hatalmas károkat okoz. Az előbbi a mozgalom végét, az utóbbi a bizalom megrendülését okozhatja. Minden mozgalom más és más szintet ért el, mielőtt a különleges alakulatok csatlakoztak volna hozzájuk, ezért a parancsnoknak figyelembe kell venni:¹⁸

- Mennyire effektív a már létező és működő szervezet?
- Mekkora az együttműködés a mozgalom és a helyi lakosság között?
- Mekkora az ellenséges aktivitás és milyenek a biztonsági rendszerek?
- Milyen politikai korlátok léteznek, milyenek a természeti tulajdonságok, kik a lehetséges célpontok és mekkora a népsűrűség?
- Vallási, etnikai, politikai és ideológiai hovatartozása, különbözősége a helyi lakosságnak, illetve milyen ellenállási mozgalmak vannak még a területen?
- A javasolt művelet típusa, témája.
- Mekkora mértékű legyen az amerikai befolyás az ellenállási mozgalomban

A C2 létrehozásánál törekedni kell az egységességre (mint egy katonai szervezetnél). Ez a legfontosabb elérendő cél, mindennek egy kézben kell összpontosulnia. Fontos, hogy a vezetőnek helyi születésűnek kell lennie, és a parancsnok csak tanácsadóként áll mellette. Területi parancsnokságok kialakítása: a mozgalmat a területi elhelyezkedéseket figyelembe véve több alparancsnokságra osztják (ha megfelelő a méret). Feladatuk egy rejtett, szétterjedt, rugalmas rendszer létrehozása a megfelelő hírszerzéssel, kommunikációs rendszerrel, logisztikával, egészségügyi biztosítással és kiképző központokkal. A legfontosabb, hogy a szervezet felépítése összhangban legyen a jövőben alkalmazandó harcászati eljárásokkal. Mivel a gerilla hadviselés egyszerű, mozgékony és gyors, ezért a rendszernek is ilyennek kell lennie.

A bázisokat a gerilla mozgalom által ellenőrzött területek szívében kell elhelyezni, legalább egy, de inkább több menekülési útvonallal és egy tartalék bázissal a

¹⁸ (DoD, 1990)

környékén. Ebben az időszakban a mozgalom még az első/második fázisban van valahol, ami nem adja meg a lehetőséget, hogy felvegyék a nyílt küzdelmet egy hagyományos erővel.

Felépítés

Még mindig a szervezésen és a rendszer kiteljesedésén van a hangsúly. Ebben a fázisban lesz a fő prioritás a toborzás. Már végrehajtható egy-egy akció, de kizárólag önbizalomnövelés céljából, hiszen a rendszer még nem áll készen arra, hogy a műveleti tevékenységet elkezdje. A SF erők segítik a hírszerzést és a terület elemzését, illetve a logisztika kiépülését. A parancsnokon hatalmas a felelősség, nagyon kell figyelnie, hogy a mozgalom ne a háború utáni időszakra készüljön fel, hanem a háború megvívására. A szövetségeseknek nem célja az, hogy saját ellenségüket képezzék ki. A parancsnok figyeli, hogy a számok növelése ne menjen a rendszer hatékonyságának rovására.

Bevetés

Az ellenállási mozgalom háttére kész, elkezdődhetnek a katonai akciók. Ez a korábban említett második fázis vége, aminek két eredménye lehet: annyira megnő a mozgalom, hogy konvencionális erőként legyőzik az ellenséget (harmadik fázis) vagy a hatalmas válaszreakció visszaveti őket a második (itt a felépítés) fázisába.

Fontos leszögezmem, hogy a „Bevetés” fázisának két verziója lehet. Az első, amikor a gerillák önmagukban harcolnak és próbálják megdönteni a kormányt, vagy kiűzni a megszálló erőket. A második amikor a gerilla hadviseléssel párhuzamosan elindul egy konvencionális, szövetséges akció. A dolgozat témája miatt a második verzióról írok a továbbiakban.

A gerillák taktikája a felmorzsolásra épül, ami az ellenséges harci erőknél morálcsökkenést eredményez. Végző cél az ellenség akaratának megtörése. Ennek az eszközei a folyamatos rajtaütések, utánpótlási vonalak vagy védtelen objektumok zaklatása, szabotázs illetve mesterlövész akciók. Ezek nem csak külön-külön léteznek, hanem többnyire párhuzamosan alkalmazzák őket, például egy szabotázzsal elterelik a védő erőket, majd rajtaütnek az utánpótlási vonalakon és az egészet mesterlövészek biztosítják a környékről.

A hírszerzés most már folyamatos és fokozott jelentőséget kap, hiszen nem csak két szereplős a hadszíntér. E mellett érkezhet külső, azaz a szövetséges erőktől felderítési parancs. Ebben az esetben a parancsnok dönt: ha az információ olyan jellegű akkor végre lehet hajtani az ellenállókkal, vagy a különleges műveleti alakulat hajtja végre, fedetten.

A parancsnok figyeli az eseményeket és úgy irányítja, hogy azok beleilleszkedjenek a szövetséges erők fő hadműveleti tervébe, támogassák azt, a hírszerzéssel támogassa a szövetséges hírszerzést. A rejtőzködés és eltűnés figyelembe vételével szabotázs és fedett akciók végrehajtása, ami mind a gerilla mozgalmat, mind a fő hadműveletet támogatja.

A fejlődéstől függően az ellenállási mozgalom képes:

- Megtévesztő, elterelő műveleteket végrehajtani, hogy a szövetséges erők parancsnoka máshol tudja koncentrálni az erejét
- Megtámadni az ellenséges légvédelmet, fegyverrendszereket, ezzel is elősegítve a tüzerő-elnyomást
- Elfoglalni és tartani kulcsfontosságú területeket (hidak, alagutak, gátak, energia- és kommunikációs központok), amivel megakadályozzák azt, hogy az ellenség pusztítsa azokat visszavonulása közben.
- Zaklatni és pokolgépek alkalmazásával lefogni az ellenséges parancsnoki központokat.
- Elterelni a figyelmet és az erőforrásokat a fő műveleti területről.

Leszerelés

Talán a hét lépcsős algoritmus legfontosabb és legnehezebb része. Már a döntés pillanatától kezdve készülni kell erre a szakaszra. A folyamat akkor veszi kezdetét, amikor az új (gerilla) kormány átveszi a hatalmat. A mozgalmat le kell szerelni, be kell integrálni a nemzeti seregbe. A legnagyobb veszély, hogy pár szakadár eltűnhet és új mozgalmat indíthat, amivel aláaknázhatja a konszolidációs folyamatot. Az új kormánynak mindent meg kell tennie annak érdekében, hogy ezeket az elemeket beintegrálja az új rendszerbe.

Ennek érdekében a haderő és a muníció állami ellenőrzés alatt kell, hogy álljon az első pillanattól fogva. A mozgalom tagjait támogatni kell, hogy visszatérhessenek a civil életbe és ezzel is megakadályozni, hogy újra kormányellenes mozgalomban tömörüljenek.

A különleges műveleti csapatok a leszerelés végéig ott maradnak. Az ő felelősségük, hogy az irányítás elvesztése nélkül, a befolyásukat használva végrehajtsák a leszerelést.

Összefoglalás:

A doktrína által közltekbl egyértelműen látszik és kikövetkeztethető, hogy miért tesz meg egy ilyen kockázatos lépést az USA. Mind a hadműveletek alatt, mind a háború lezártaával kezdődő konszolidációs folyamat alatt hasznára válik a gerilla mozgalom és annak vezetése. A hadműveletek alatt hasznos eltereléseket és szabotázsokat hajthatnak végre, amikkel az ellenséget erőmegosztásra kényszerítik. Ezáltal a szövetséges fő erők könnyebben érnek el áttörést, kisebb emberi és anyagi veszteséget szenvednek.

Közvetlen akció:

Olyan harci művelet, amely a taktikai fegyverrendszerek és a hagyományos katonai erők hatótávolságán kívül kerül végrehajtásra. A képességek között sok az átfedés, ezért tág értelemben majdnem minden SF képességet sorolhatunk a közvetlen akcióhoz. Többnyire a következőket értjük alatta: roham, szabotázs, rajtaütés, mesterlövész akciók, aknák és robbanó műszaki záruk telepítése, precíziós fegyverek irányítása.

Az ilyen műveletek során az amerikai különleges műveleti erők a feladattól függően hagyományos, vagy speciális eszközöket használnak, hogy semlegesítsenek, elpusztítsanak kiszemelt magas értékű célpontokat, vagy kritikus fontosságú csomópontokat.

A közvetlen akciókhoz sorolhatóak még az úgynevezett kiszabadító és elfogó akciók is:

- Kijelölt ellenséges emberek vagy felszerelések elfogása, begyűjtése

- Amerikai vagy szövetséges hadifogoly, politikai menekült vagy kijelölt személy, akit fogva tart az ellenség
- Felkutatni, azonosítani és visszaszerezni a lelőtt légi jármű személyzetét, politikai vagy katonai vezetőket, akik USA fogságba akarnak kerülni, vagy olyan kijelölt személyeket akiket nem tartanak fogva.
- Felkutatni, azonosítani és megszerezni az atom-vegyi fegyvereket, lelőtt műholdak roncsait, titkosított dokumentumokat vagy bármilyen „kényes” eszközt.

A közvetlen harcérintkezést a hadműveletben való szereplők alapján négy csoportra bontja a SF doktrína: egynemzetiségű, csak SF csapatok; egynemzetiségű, SF, SOF (Special Operation Forces, különleges műveleti erők) és hagyományos csapatok; többnemzetiségű (kombinált), SF vezette külföldi csapatok; többnemzetiségű, SF által kiképzett és irányított külföldi csapatok.

Fontos különbség az aszimmetrikus hadviselésnél tapasztaltakkal szemben, hogy ebben az esetben az irányítottság jóval hangsúlyosabb, sokkal erőteljesebb a parancsnoki lánc.

Különleges Felderítés:

Habár a felderítést mindig és minden körülmény között végezni kell, a SF csapatok a legmegfelelőbbek, hogy mélységi felderítési feladatot végre tudjanak hajtani. A felderítési feladatokat két kategóriába csoportosíthatjuk, hadszíntér felderítés, megfigyelés illetve titkos információk gyűjtése.¹⁹ Ilyen feladatoknál a szokásos járőr taktikákat és technikákat alkalmazzák, és sokszor a feladat huzamosabb ideig tart a tűzerő és az elnyomás képességek teljes hiányában.

A titkos anyag gyűjtésére alkalmazzák a SIGINT (signals intelligence – rádiótechnológiai felderítés), HUMINT (human intelligence – emberi erőforrásokra alapuló felderítés) eljárásokat. Ezeket a feladatokat a parancsnokság szoros irányítása mellett, egynemzetiségű akciókkal hajtják végre.

A felderítés célpontjai:

¹⁹ Bővebb információkért FM 34-60A

- Ellenállási mozgalmak
- Stratégiai, politikai, gazdasági, pszichológiai vagy katonai információk
- Tömegpusztító fegyverek (TÖPFE), képességek, parancsnokságok helye
- Katonai technológiák
- C2 képességek, csapatok, nagy hatótávolságú fegyverek, kommunikációs vonalak, illetve ezeken felül bármi, aminek stratégiai vagy hadműveleti jelentősége van
- Tűszok, politikai és hadifoglyok helyzete
- Csapás utáni felderítés
- Meteorológiai, földrajzi, vízrajzi felderítés, hogy a megfelelő haderőnem akcióit támogatni tudják.

3.Esettanulmányok

Ebben a fejezetben két esettanulmányt veszek: az Operation Desert Storm / Shield valamint az Operation Enduring Freedom. A két esettanulmányt a következők szempontrendszer szerint elemzem:

- Stratégiai terv: Minden katonai műveletet a politika indít el, ezért célszerű megvizsgálni a politikai környezetet, történelmi eseményeket.
- A vezető tábornok: Személye, szolgálati múltja, tapasztalatai, kapcsolata a különleges műveleti erőkkel.
- Hadműveleti terv: A szövetséges erők fő hadműveleti terve, amibe beleilleszkednek a különleges alakulatok által végrehajtott feladatok.
- A különleges műveleti alakulatok szerepe a konfliktusokban: Milyen feladatokat hajtottak végre a különleges alakulatok, milyen képességeket használtak, milyeneket nem? Ezek hogyan illeszkedtek a fő hadműveleti tervbe? Ezekre a kérdésekre kerestem a választ ennél a szempontnál.

3.a. Operation Desert Storm / Shield

Stratégiai háttér

A Sivatagi Vihar hadművelet (Operation Desert Shield / Storm - ODS) egy ENSZ határozat eredményeként indult el, aminek az előzménye az Irak és Kuvait közötti helyzet elmérgesedése, és az, hogy Irak elfoglalta Kuvaitot 1990 augusztus 2.-án. Az annektálásnak a hivatalos oka, hogy Szaddam Husszein állítása szerint, Kuvait olajat "lopott" a Rumaliai olajmezőről (többet termelt ki, mint szabad lett volna). Az ENSZ még aznap, augusztus másodikán, felszólította az iraki erőket, hogy vonuljanak vissza a kuvaiti területekről²⁰. Mivel ez nem történt meg, augusztus 6-án gazdasági szankciókkal sújtották Irakot.

Ezután az ENSZ Biztonsági Tanácsa folyamatosan ülésezett és határozatokban felszólította az iraki vezetést, hogy vonja ki csapatait Kuvaitból, hogy ezzel vissza tudják állítani az ország szuverenitását. Mivel Irak ezeket sorban figyelmen kívül hagyta, 1990. november 27-én a 677-es határozat második pontjában felhatalmazták az

²⁰ (660, 1990)

ENSZ államait, hogy "Felhasználjanak minden szükséges eszközt, hogy betartassák a 660. határozatot (1990) és minden ehhez kötődő, releváns határozatot, illetve, hogy visszaállítsák a nemzetközi békét és biztonságot a területen.", ha Irak 1991. január 15.ig nem teljesíti a követeléseket²¹.

1991. január 17-én az Amerikai Egyesült Államok hivatalos közleményben tudatta, hogy a Sivatai Vihar Hadművelet elkészült, valamint Marlin Fitzwater bejelentette, hogy „Kuvait felszabadítása elkezdődött...”,²² A szövetséges erők főparancsnoka Norman Schwarzkopf tábornok volt.

Norman Schwarzkopf tábornok:

Herbert Norman Schwarzkopf tábornok (1. számú képi melléklet) 1934 augusztus 22.-én született, ő volt a parancsnok a szövetséges erőknek az első Öböl háború ideje alatt.

1. kép Norman Schwarzkopf tábornok

A West Point elvégzése után hadnaggyá avatták.

Szakaszparancsnokként szolgált a 2. Ejtőernyős Harccsoportnál a 187. Ejtőernyős Lövész ezrednél (2nd Airborne Battle Group, 187th Airborne Infantry Regiment). 1965ben fejezte be a masters diplomát, ezután West Pointhoz került oktatóként.²³

1 évvel később a Dél-Vietnámi Ejtőernyős hadosztályhoz került tanácsadóként. Itt léptették elő

²¹ (677, 1990)

²² (O'hara, 2005)

²³ (Wikipédia, 2012)

századosból őrnaggyá. Amikor a vietnámi feladata véget ért, visszament a West Pointhoz, hogy a fennmaradó két év szolgálatát teljesítse, itt előléptették alezredessé.

Irodalmi önéletrajzában említi, hogy 1970ben, Vietnámban az embereit ki kellett menteni egy aknamezőről. Ekkor már dandárparancsnokként szolgált. Az információ megérkezése után, rögtön helikopterbe ült, és az aknamezőhöz sietett, és arra biztatta az embereit, hogy jöjjenek ki az aknamezőről óvatosan. Az egyik katonája aknára lépett és súlyosan megsérült. A sérült katona a földön forgolódott a fájdalomtól, de a társai nem mertek a közelébe menni, mert féltek attól, hogy még több aknát indítanak be. Schwarzkopf, aki maga is megsérült a robbanásban, lefogta a sérült katonát, ennek láttán a katonák el akarták látni a sérültet, de ahogy egy közeli fához léptek, egy akna megölte Schwarzkopf további három emberét. Később sikeresen kivezette az embereit az aknamezőről. Ez az eset bebetonozta a tisztí tekintélyét, hiszen az esetből látszódott, hogy mindent megtesz az embereiért.²⁴

Az 1970es években kezdett emelkedni a csillaga. A "U.S. Army War College"-re járt, a vezérkarban volt beosztása és a 9. Lövész hadosztály 1 dandárának volt a parancsnoka. Miután dandártábornokká léptették elő, különböző tervező tiszti és parancsnokhelyettesi beosztásokat töltött be.

Vezérőrnagyként a 24. gépesített lövész hadosztály parancsnoka lett. Ekkor történt, hogy kubai segítséggel megdöntötték a grenadai kormányt, ahol amerikaiak is tanultak. A felszabadító hadműveletet egy admirális vezette, de a Hadsereg (U.S. Army), Schwarzkopft küldte tanácsadónak, hogy a szárazföldi erőket megfelelően használják. Pillanatok alatt elnyerte a felettese bizalmát, aki ezért kinevezte az Összhaderőnemi Harccsoport parancsnokhelyettesének. Habár a hadművelet nehezebb volt, mint amire számítottak, végül sikeresnek bizonyult. 1988ban kapta meg a "tábornoki" rendfokozatot (ez a magyar vezérezredesnek felel meg, annyi különbséggel, hogy több is lehet belőle) és kinevezték a USCENTCOM parancsnokává. Az I. Öbölháború kitörésekor ő volt a parancsnok.

Hadműveleti terv

Kuvait elfoglalása után, az USA nem engedhette, hogy érdekeltségi köre sérüljön, ezért rögtön elindította a Sivatagi Pajzs hadműveletet (Operation Desert

²⁴ (Wikipédia, 2012)

Shield), ami elsősorban Szaúd-Arábia védelméről szól. 1990 végére 500.000 katonát telepítettek Rijádba,²⁵ elkezdődött a flotta felvonultatása a Vörös-tengerre illetve a Perzsa-öböl területére.

A határidő lejárta után kezdetét vette a Sivatagi Vihar hadművelet, amelynek az első hulláma egy átfogó bombázó hadművelet volt. A haditengerészet bevetette az új, irányított tölteteket a Tomahawk rakétákat. 1991. január 16-ára 9 cirkáló, 5 romboló, 2 csatahajó és 2 nukleáris tengeralattjáró²⁶, valamint 6 hordozó harccsoport²⁷ kezdte meg a kulcsfontosságú célpontok pusztítását.²⁸ Az első hullámban 100, összesen 288 Tomahawk rakétát lőttek ki a hadihajók, amik kulcsfontosságú célpontokat iktattak ki Bagdad közelében, valamint a Irak teljes területén a C2 parancsnokságokat és a légvédelmi állásokat célozták.

2. kép Az iraki légiháború

A második hullám egy nagyszabású, átfogó légi hadművelet volt (2. kép), ami 43 napig tartott. Ezt négy fázisra bonthatjuk. Az első fázisban a cél a légi fölény kialakítása volt. Ezt sikeresen teljesítették 7 nap alatt azzal, hogy megsemmisítették a legtöbb stratégiai fontosságú pontot²⁹. A második fázisban a kuvaiti hadműveleti területeken települt légvédelmi ütegek pusztítása volt a cél. A harmadik fázisban folytatták az első és második fázisban folytatott tevékenységeket, de a hangsúly már a Kuvaitban tevékenykedő földi erők segítségével volt. A negyedik

fázisban légítámogatást biztosítottak az előbb említett szárazföldi erőknek.

A vízen végrehajtott műveletek a Kuvait felszabadítására irányuló művelet részei voltak. A Perzsa-öbölben állomásoztatott hajók folytatták a Sivatagi Pajzs alatt megkezdett gyors, elfogó műveleteiket, valamint támogatást nyújtottak a szárazföldi alakulatoknak (ez a Tomahawk rakéták használatától a géppuskatűzig minden jelentett).

²⁵ (USHistory)

²⁶ (USNavy)

²⁷ (USNavy)

²⁸ Természetesen a Sivatagi Viharban ennél jóval nagyobb volt a koalíciós erő, a teljes állomány listája megtalálható a: <http://www.desert-storm.com/War/nations.html> weboldalon.

²⁹ (USNavy)

Az amerikai különleges műveleti erők az I. Öböl háborúban

A különleges műveleti alakulatok mindig fontos szerepet játszanak egy hadműveletben, vagy annak előkészületeiben. Habár a képességeiket nem úgy használták, mint az Enduring Freedomban vagy az Iraqi Freedomban, kétségtelen, hogy hatásos szerepet vállaltak ebben a hadműveletben is.

A SF alakulatok rögtön a Desert Shield elindításakor megérkeztek Szaúd-Arábiába, hogy megerősítsék és megkezdjék a kiképzést és a koalíciós erők felkészítését. 1990. augusztus 10-én érkezett meg Rijádba a Special Operations Comman Central (SOCCENT) első különítménye, és augusztus 17-én a Fahd Király nemzetközi repülőtérre (KFIA) vonultak. A SOCCENT tengeri összetevője, a Naval Special Warfare Task Group (Tengerészeti Különleges Hadviselési Harccsoport (NSWTG)) augusztus 10-én érkezett meg, a második különítménye szeptember 9-én. Közben a légi összetevő (AFSOCCENT) felállította a főhadiszállását a repülőtéren. Augusztus végén, az 5. Különleges Műveleti Csoport két légiszállítású (SFG(A)) zászlóalja lépett be a Khalid Király Katonai Városba (KKMC), a harmadik zászlóalj a KFIA-re vonult. A 160. Különleges Műveleti Légierő ezred szintén a KKMC-be lett telepítve³⁰.

A különleges műveleti alakulatok sok feladatban vettek részt a Desert Shield / Storm során: koalíciós feladatok, kuvaiti újjraépítés, aszimmetrikus hadviselés, harci keresés és kimenekítés (Combat Search and Rescue (CSAR)), különleges felderítés, közvetlen akció, SCUD vadászat és Kuvait város visszafoglalása.

Az erők telepítését követően megkezdődött a *koalíciós erők felkészítése* a többnemzetiségi harcra. Ez volt az egyik legfontosabb SOCCENT feladat. Augusztus 19-én az NSWTG-t a Kuvait-Szaúd-Arábia határszakaszra telepítették, hogy a légi támogatásokban segédkezzenek illetve „botlódrótként” működjenek, ha az iraki erők Szaúd-Arábia felé terveznek vonulni. Az 5. SFG(A) folyamatosan átvette a területet a SEAL csapatoktól, hogy előzetes figyelmeztetéssel szolgáljanak, kiképezzék a koalíciós erőket és biztosítsák a kommunikációs vonalat a légitámogatáshoz.

A kiképzést nem csak a többnemzetiségi harchoz biztosították, hanem a M-60A3 harckocsi, tüzérség és jármű karbantartáshoz illetve más technikai területekhez is. A

³⁰ (Operations, 2000)

különleges műveleti alakulatok felkészítették a szaúdi erőket a vízi harcászatra is, valamint újra létrehozták a kuvaiti tengerészetet. Ezen felül a rendelkezésre álló SF erőket az Arab-felföldön szétszórták, hogy biztosítsák az összeköttetést a légítámogatáshoz, illetve a szövetséges koalíciós erőkhöz. A képzés egészen a szárazföldi csapatok bevetésének előestéjéig folytatódott.

A szövetséges csapatok, elsősorban arab erők északon és keleten sok és figyelemre méltó műszaki zárással találták szembe magukat. Az előrenyomulás irányában a védők aknamezőket, gyúlékony anyaggal töltött árkokat és csővezetékeket telepítettek, ezeket semlegesíteni kellett. Ezt egy szaúd-arábiai műszaki zászlóalj oldotta meg a SF csapatokkal karöltve, Kuvaiton belül.

A február 28-ai tűzszünet véget vetett majdnem minden koalíciós műveletnek a SOCCENT részéről. Hatalmas teljesítmény volt ez, aminek során 109 szövetséges alakulatot kísérték, folyamatosan biztosították az összeköttetést és a légítámogatást a koalíciós erőknek. A kiképzés során 30.000 szövetséges katonát képezték ki, 44 témakörben.³¹

A Sivatagi Vihar kezdetével lépett fel egy új feladatkör, aminek a tűzszünetig eleget kellett tenniük, a *harci kutatás és mentés (CSAR)*. A légi háborúban természetesen a szövetségeseknek is volt vesztesége; az Iraki légvédelem folyamatosan lőtte le a gépeket, aminek pilótái jobb esetben katapultálni tudtak. Ugyan a pilótákat a nemzetközi hadijog védi, az amerikai haderő a „senkit nem hagyunk hátra” mentalitásával akkor is kihozta volna a pilótákat, ha garantált lett volna, hogy Irak betartja a nemzetközi hadijogot.

Ahhoz, hogy egy CSAR feladatot végre lehessen hajtani, a SOCCENTnek szüksége volt arra, hogy lássa a lelőtt pilóta ernyőjét és hogy rádiókapcsolatot tudjanak létesíteni vele. Éppen ezért, egy előretolt hadműveleti bázist hoztak létre, a légi hadművelet tervezett területéhez közel.

Sajnos a legtöbb lelőtt pilótát nem sikerült kiszabadítaniuk. Ennek több oka is volt. Először is, nem mindig volt látható a nyíló ejtőernyő. Másodszor, a pilóták legtöbbször olyan helyre érkeztek ahol kicsi volt a túlélési esélyük például hatalmas

³¹ (Operations, 2000)

iraki koncentráció közelébe. Ilyenkor többnyire a mentő alakulatokat is lelőtték a pilóta mellé.

Természetesen voltak sikeres akcióik is. Az első sikeres mentésük 1991. január 21-én volt, amikor egy iraki rakéta lelőtt egy F-14 Tomcat-et. Január 23-án és Február 17-én voltak sikeres akciók, a többi valószínűleg a fent említett indokok miatt nem volt sikeres.³²

A kuvaiti erők helyreállításában is fontos szerepet kaptak a területen lévő SF alakulatok. A tárgyalások után, szeptember közepén megkezdődtek a kiképzések és a megmaradt kuvaiti haderő helyreállítása. A kiképzés két szinten folyt, hagyományos és nem-hagyományos irányban. A kiképzés végére 6357 kuvaiti katonát képezték ki, akik egy különleges műveleti zászlóaljba, egy kommandó dandárba és négy lövész dandárba szerveződtek. A kiképzés alatt a katonák megtanulták a fegyverkezelést, a harcászati eljárásokat, a törzsi feladatokat, harcjármű elhárítást, légítámogatást és alap vegyvédelmi kiképzést kaptak.

Már a Desert Shield alatt elkezdték a különleges felderítést megszervezni és végrehajtani. Ezen hadműveletek a Desert Storm végéig feladata volt a SF erőknek. A Desert Shield alatt elsősorban az információszerzés és a figyelmeztetés volt a feladat (a szövetséges erők számítottak egy iraki invázióra Szaúd-Arábia felé) végig az iraki határ mentén. A szárazföldi hadművelet alatt a hagyományos erők támogatása volt a fő feladatköre a felderítést végző alegységeknek. Augusztustól a tűzszünetig összesen 12 felderítő hadműveletet hajtottak végre a különleges műveleti erők.

Bizonyos felderítő feladatok másik aspektusa volt az elterelés. 1991. január 30-a és február 15-e között a NSWTG végrehajtott 15 feladatot, a CENTCOM megtévesztési terve részeként. Más vízi hadműveletek a Perzsa-Öbölben elhelyezett aknák ellen irányultak, ezeket a feladatokat a SEALek hajtották végre.

A Desert Storm alatt a 7. hadtest kérésére a felderítő csapatok a kijelölt hadműveleti terepet vetették vizsgálat alá. Mivel a területről kevés információval rendelkeztek az alakulat parancsnokok, a SF csapatok a hadművelet előtt felderítették a talaj összetételét a vonulási útvonalon.

³² (Operations, 2000)

A háborús tervben a szárazföldi erők közül a 7. és 18. hadtest egy átkaroló hadműveletet hajtott végre az iraki erőkkel szemben, hogy a Kuvaitba és Dél-Iránba települt iraki védelmet oldalba támadja. A manőver végrehajtása közben a hadseregek szárnyai védtelenek voltak, ezért az alakulat parancsnokok a SOCCENTet kérték, hogy biztosítsanak a számukra felderítő alakulatokat, akik figyelik a kijelölt területen az iraki kommunikációt és csapatmozgást.

Nem minden hadművelet ment zökkenőmentesen. A február 23-án indított műveletek, a 7. hadtest megsegítésére vegyesen sikerültek. Három SF feladtból kettőt sikeresen teljesítettek a felderítők, rendszeresen jelentették az ellenséges mozgást, amíg február 27-én fel nem váltotta őket az 1. Lovas Hadosztály. A harmadik csoportot ki kellett menekíteni.

Február 23-án másik három műveletet is elindított a SOCCENT, a 18. Hadtest támogatása volt a cél. Az első csoportnak fel kellett adnia a feladatot, először a beduin törzsek miatt, később, mialatt új leszállási területet kerestek, a légvédelmi ütegek vették tűz alá őket. Egy másik csoportot az iraki lakosok lepleztek le, akik közül 25 fegyveres meg is támadta őket, később megerősítve egy iraki századdal. A felderítő csoportot kimenekítették egy rövid, de annál hevesebb tűzharcot követően.

Habár a Desert Storm alatt Schwarzkopf tábornok elsősorban a légierőre támaszkodott, hogy kiiktasson kritikus fontosságú célpontokat - amik különben a SOF csapatok *közvetlen akciója* lett volna - jó pár közvetlen akciót végrehajtatott a SOCCENT velük.

Az első és legfontosabb ilyen akciójuk két előretolt radarállomás kiiktatása volt, a légiháború kezdetén. Ennek eredményeképpen a bombázók észrevétlenül tudtak berepülni Nyugat-Irakba, hogy elpusztítsák a SCUD rendszereket.

A közvetlen akciók elsősorban az AFSOCCENT alá tartoztak.³³ Ezeket két csoportba oszthatjuk, az egyik a bombázás BLU-82 bombákkal, a másik az AC-130-cal végrehajtott feladatok. Az előbbieket 7 tonna tömegű bombák, amik képesek egy sík

³³ (Operations, 2000)

területen mindent elpusztítani egy három mérföld sugarú körben³⁴. Ezeket a bombákat MC-130E típusú gépekről dobták le, elsősorban aknamezőkre és katonai állásokra.

Az AC-130 típusú gépek elsősorban a földi erők támogatását hajtották végre, SCUD rakéta állásokat pusztítottak és felvették a harcot az iraki csapatokkal. Habár ezen repülőgépek az AFSOCCENT tulajdonai voltak, ezekben a küldetésekben a CENTAF alá tartoztak. Ez azt eredményezte, hogy ezeket a repülőket nem megfelelően használták, közepes fenyegetettségi területeken. Amikor egy AC-130H szembekerült egy SAM (surface-to-air missile) rakétaállással, az AFSOCCENT parancsnoka felügyelte a bevetéseket, hogy ezeket a képességeket megfelelően használják a továbbiakban.

Brit alakulatokkal karöltve végrehajtottak szabotázs akciókat is. Bagdad közelében felfedeztek egy kábelvezetékét, ami valószínűleg a SCUD rakéták irányítását továbbította. Légítámogatást kértek, majd miután lyukakat fúrtak a földbe és elvágták a vezetékeket, 400 kg robbanóanyagot tettek a lyukakba, hogy felrobbantsák a kábeleket. Hivatalosan nem találták meg az optikai kábelt, amit kerestek.

A NSWTC csapatok is kerültek közvetlen tűzharcba. Január 18-án amerikai helikoptereket tűz alá vettek a Durrah olajmezőről, a SEAL csapatok rögtön ellentámadásba lendültek. Elfoglalták mind a hét állást, foglyokat ejtettek és fegyvereket, dokumentumokat koboztak el.

A SF csapatok segítették a kuvaiti erőket saját fővárosuk felszabadításában. A felszabadítás során viszonylag kis ellenállással találkoztak, az iraki erők kivonultak a városból.

A hadműveletek fontos részét tette ki a SCUD rakéták vadászata. A rakétáknak stratégiai és politikai jelentősége volt a háborúban. Mivel az iraki erők nem tudták megnyerni a légi harcot, ezért Husszein a régi, kiforratlan SCUD rakétákra támaszkodott és Izraelt támadta vele. Az első rakéták sikeresen eltalálták az izraeli városokat, aminek súlyos következményei lehettek. Ha Izrael belépett volna a háborúba, a koalíciós erők összeomlottak volna, hiszen az Arab országok nem harcoltak volna Izrael mellett. Az első hét végére több mint 30 SCUD rakétát lőttek ki izraeli és szaúd-arábiai célpontok ellen. A légierő nem volt képes elég gyorsan elpusztítani a mozgó

³⁴ (Operations, 2000)

SCUD kilövőket.³⁵ A különleges műveleti erők végig támogatták a vadászatot, de elsősorban a csapás előtti és utáni felderítéssel. A háború során az iraki erők rengeteg elterelő kilövőt állítottak fel, ezek nagy része gumiból vagy fából készült. A légi felderítés nem volt képes megkülönböztetni, hogy melyik a valódi kilövő és melyik a csali, így a különleges műveleti erőknek kellett megerősíteni, hogy melyik célpont valós.

1991. január végére akkora lett a politikai nyomás a Bush kormányon, hogy Powell tábornok utasította Schwarzkopf tábornokot, hogy a SOF kutassa fel és semlegesítse a SCUD kilövőket, ezzel is megelőzve, hogy még több rakétát lőjenek Izraelre. Az összhaderőnemi harccsoport megkezdte a hadművelet kidolgozását. Felderítő csapatokat küldtek Nyugat-Irak mélyére, hogy felderítsék és megsemmisítsék a SCUD rendszereket.

A felderítő egységek nappal elrejtőztek, éjszaka felderítő utakra mentek. Amikor a SCUD rakétákhoz kapcsolódó célpontot találtak, légitámogatást kértek. Először csupán Blackhawk típusú helikopterek támogatták őket. Miután Schwarzkopf tábornok látta, hogy mennyire sikeresek ezek az akciók, engedélyezte, hogy az összhaderőnemi harccsoportot bevessen egy megerősített Ranger századot és még több harci helikoptert a 160. Különleges Műveleti Légierő ezredtől.

³⁵ (Operations, 2000)

A szárazföldi hadművelet kezdetekor az Összhaderőnemi Harccsoport már széleskörű hadműveletek hajtott végre Irak mélyén, 4 SOF csapattal. Ezek a csapatok már F-15E, F-16 és A-10 típusú légitámogatást kaptak Irak mélyén. A későbbiekben már

4. kép Mozgó SCUD kilövő célba véve

nem csak a SCUDhoz tartozó célok kerültek semlegesítésre, hanem rádiótornyok, rádióvonalak és más C2 központok. Az összhaderőnemi harccsoport akciója miatt a SCUD kilövők száma és pontossága drasztikusan lecsökkent.

Összefoglalás:

Az első Öbölháborúban az amerikai különleges műveleti alakulatok sok feladatot hajtottak végre. A feladataik elsősorban a fő szárazföldi erők kiszolgálását szolgálta. A háborúban a kiképzés és a felderítés volt a fő feladatuk.

A háború előrehaladtával, kiteljesedésével és a kényszer helyzetek megjelenésével a gyors reagálás iránti szükséglet a SF alakulatokat igényelte. Mivel a kényszer szülte helyzetekben is jól teljesítettek a különleges műveleti alakulatok, ezért egyre több és több feladatot kaptak.

Ezek közül a legfontosabb, politikai szempontból, a SCUD kilövők vadászata volt. A feladatnak a körülményei jól jellemzik a SF alakulatokat övező légkört. Mindenki tisztában volt vele, hogy mire képesek, mégis féltek őket alkalmazni, hiszen a szituáció, amiben harcolniuk kellett volna, nagyon kényes volt. Úgy gondolom, hogy a sok körülmény közé ezt is oda sorolhatjuk; féltek, hogy elveszik ez a képesség egy rosszul megtervezett művelet során.

3.b. Operation Enduring Freedom

Stratégiai Háttér

A 2001. szeptember 11-ei támadások alapján változtatták meg a világot. A támadást élőben sugározták az amerikai televízió társaságok, később pedig felkerült az internetre, így az egész világ láthatta, hogy mire is képes az al-Kaida nevű szervezet Oszama bin-Laden vezetésével. Bin-Laden megalapozottan választott Afganisztánt főhadiszállása helyéül. Úgy gondolta, hogy a hegyes területtel tűzdelt országban, egy fanatikus Tálib rezsimmel a háta mögött kívül került az amerikai haderő hatósugarán.

A másik indok, ami igazolta a remek választást, hogy az amerikai haderő nem volt felkészülve arra, hogy akár egy századnyi katonát elláthasson Afganisztán belsejében. Röviden, nem volt hagyományos út arra, hogy az USA visszavágjon, kivéve persze, hogy az egész országot „üveggé” változtatják az atomfegyverekkel.

Az akkori vezetés előtt nyilvánvaló volt, hogy megtorlást kell alkalmazniuk, nem fordíthatják el a fejük a problémától. Ekkoriban Cofer Black volt a CIA Terrorelhárítási csoport vezetője, aki rögtön tudta mit kell tenni. A terve, amit bemutatott a politikai vezetésnek a következő volt: kombinálni az erőket és a barátságos afganisztáni lázadókat, mint az Északi-Szövetség, támogatni képzéssel, harcászati és hadműveleti tanácsokkal és precíziós támadásokkal. A bemutatóról így emlékszik meg Bob Woodward, a „Bush at War” című könyvében: „Akkor vagyunk túl rajtuk, amikor legyenek mászkálnak a szemeiken” mondta Black. ... Black lelkesedése fertőző volt... Powell, például, látta, hogy Bush fáradt volt a retorikától. Az Elnök megakart ölni valakit.”.

Az elnök tombolt a dühében, hogy Amerikát megtámadták és 3000 amerikai polgár elvesztette az életét a kormányzási ideje alatt, és kész volt megtenni azt, amit később „kinetikus megoldásként” jellemeztek. Teljesült a kívánsága.

5. kép Tommy Ray Franks tábornok

1945. június 17-én született. Az első felsőoktatási intézményében nem érdekelte a tanulás, így kiesett az egyetemről. Ekkor adta meg a lehetőséget a hadseregnek. Az alapkiképzést 1965-ben teljesítette. A célbalövési és parancsnoki képességei kiemelték a társai közül, ezért a parancsnoka beíratta a oklahomai tüzér-tiszti iskolába (Fort Sill, Oklahoma) és 1967-ben hadnaggyá avatták.

Ezt követően sűrűn változott a beosztása. Tanácsadó tiszttől kezdve, pentagoni beosztáson át majdnem mindent betöltött a fegyverneménél.

Többször külföldre helyezték, elsősorban NSZK-ba vagy Dél-Koreába.

2000. júniusában léptették elő tábornokká és kapta meg a beosztását a CENTCOM parancsnokaként. Ő vezényelte le az Operation Enduring Freedomot és az Operation Iraqi Freedomot.

Hadműveleti Terv:

Mivel az Enduring Freedomban a főszereplők a SF csapatok voltak, minden más jelen lévő szakcsapat az ő segítségüket, kiszolgálásukat volt hivatott biztosítani, ezért ebben a fejezetben nem szedem külön a fő hadműveleti tervet, a különleges hadműveletektől, hanem egy alfejezetben írom le őket.

A hadművelet tervezők több problémával is szemben találták magukat. Először is, politikai szempontból nem tudtak olyan szabadon tervezni, mint a Desert Storm során, mivel a közel-keleti régióban több mint két évtizede jelen van az amerikai hadsereg. Ez hatalmas politikai nyomást helyezett az USA vállaira, hiszen épp most

³⁶ (Wikipedia, 2012)

hirdették meg a Globális Terrorizmus Elleni Háborút, ami egy válasz a bin-Laden által bejelentett dzsihádra. Épp ezért kényes szituációba kerültek volna, ha a környező országokban hozzák létre az előretolt hadműveleti bázisokat. Habár a környező országok titokban engedélyezték a területük és légterük használatát, nem lehetett egy 500.000 fős hadsereget szétszórni.

A másik probléma, ami miatt szimplán értelmetlen lett volna fél millió főt megmozdítani, az Afganisztán földrajzi helyzete, adottságai és infrastruktúrájának totális hiánya. A kommunikációs vonalak, utak, hidak, alagutak, épületek teljes hiányában szenvedett az afgán nép a több évtizedes harcok miatt. Ráadásul folyamatos belső lázadások pusztították tovább az országot a szovjet intervenció után is, így nem tudtak az újraépítésre fókuszálni. Ezért mindenféle utánpótlást megoldani szinte lehetetlen feladat lett volna egy ilyen nagy létszámú hadseregnél.

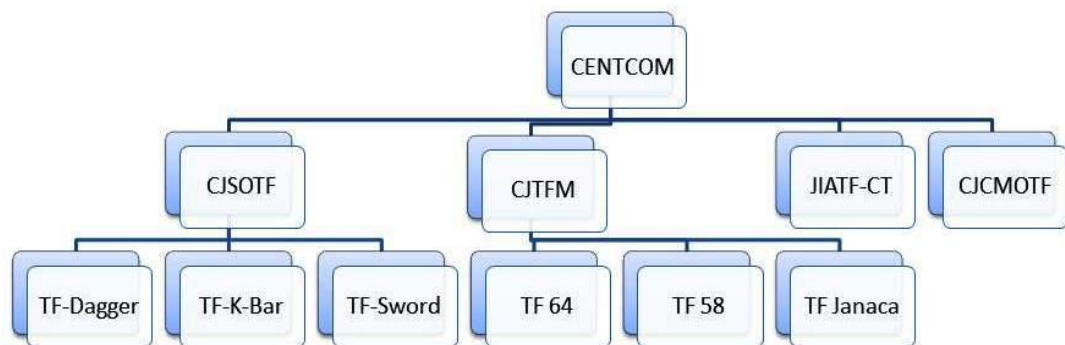
A harmadik probléma, hogy az amerikai erők hagyományos eljárásokkal nem lettek volna képesek elfoglalni az országot, főleg a hegyvidéki régiót. A Szovjetunió 1979-1989 közötti háborújából könnyedén leszűrhetőek voltak a tények, ezt az országot, hagyományos módon elfoglalni és megtartani lehetetlen, ráadásul az igazi cél, az al-Kaida elpusztítása, ebből adódóan nem sikerülne.

Ezen fő okokból kifolyólag fordultak a különleges műveleti erők parancsnokságához (SOCCENT), és tervezték meg az Operation Enduring Freedom – Afghanistan tervet. A SOCCENT alatt dolgozott az összhaderőnemi különleges műveleti parancsnokság (JSOFT), akik két fő harccsoportot hoztak létre. Az első a Task Force – Dagger (tőr), akik Afganisztán északi régióiban tevékenykedtek, parancsnokuk John Mulholland ezredes. Ide tartozott jó pár század az 5. Különleges Műveleti Csoportból. A bázisuk Üzbegisztánban volt, Karshi-Kanabad (K2) repülőterén. A csoporthoz tartoztak még a légierőtől a harci irányítók, valamint egy különítmény az AFSOCTól és a 160. Különleges Műveleti Légierő Ezredtől.³⁷

A második, a Task Force K-Bar, ománi bázissal. A fő elemét a SEAL-ek adták, kiegészítve a 15. Tengerészgyalogos Expedíciós Egységgel (Különleges Műveleti

³⁷ (Gresham, 2011)

Képességgel) (MEU(SOC)), támogatva brit, új-zélandi és ausztrál légi szolgáltatással, valamint SOF csapatokkal Kanadából, Dániából, Németországból és Norvégiából³⁸.

2. ábra Az Enduring Freedom parancsnoki struktúrája

Franks tábornok döntése, miszerint nem telepít előretolt hadműveleti bázist a szomszédos országok egyikébe, talán a legbölcsebbnek bizonyult a hadművelet során. A fentebb említett indokok miatt nem lett volna szerencsés, és ezzel minimalizálta a térségben lévő amerikai katonák számát és a „lábnyomaikat”. Mivel az infrastruktúra és a kommunikációs vonalak nem voltak jelen a műveleti területen, mind a kettőt meg kellett szervezni. Előbbit rengeteg helikopterrel oldották meg, utóbbit a műholdas kommunikáció bevezetésével (SATCOM). Ezzel is elősegítették azt, hogy elég volt később is felállítani a hadműveleti központot.

Az első amerikai csapatok 2001.09.26-án léptek Afganisztán területére. A „Jawbreaker”³⁹ (Állkapocstörő) fedőnév alatt mozgó csapat a K2ből indult. A csapatot a CIA emberei alkották, a Különleges Tevékenységű Hadosztálytól, valamint a Terrorelhárítási központtól. Ezek az emberek különleges műveleti alakulatoknál szolgáltak, elsősorban kommunikációs és nyelvész specialisták, akik beüzemelték a SATCOM rendszer afganisztáni végét. A végcéljuk az Északi-Szövetség bázisa volt, akik számára 3.000.000 \$ anyagi támogatást adtak.

Az Operation Enduring Freedom 2001.10.06-án kezdődött a Crescent Wind hadművelettel⁴⁰. A OCW egy nagy szabású légitámadás sorozat, aminek a célja a C2 központok illetve a légvédelem pusztítása. A tálibok az elavult SA-2, SA-3 típusú SAM

³⁸ (Gresham, 2011)

³⁹ (Neville, 2008)

⁴⁰ (Neville, 2008)

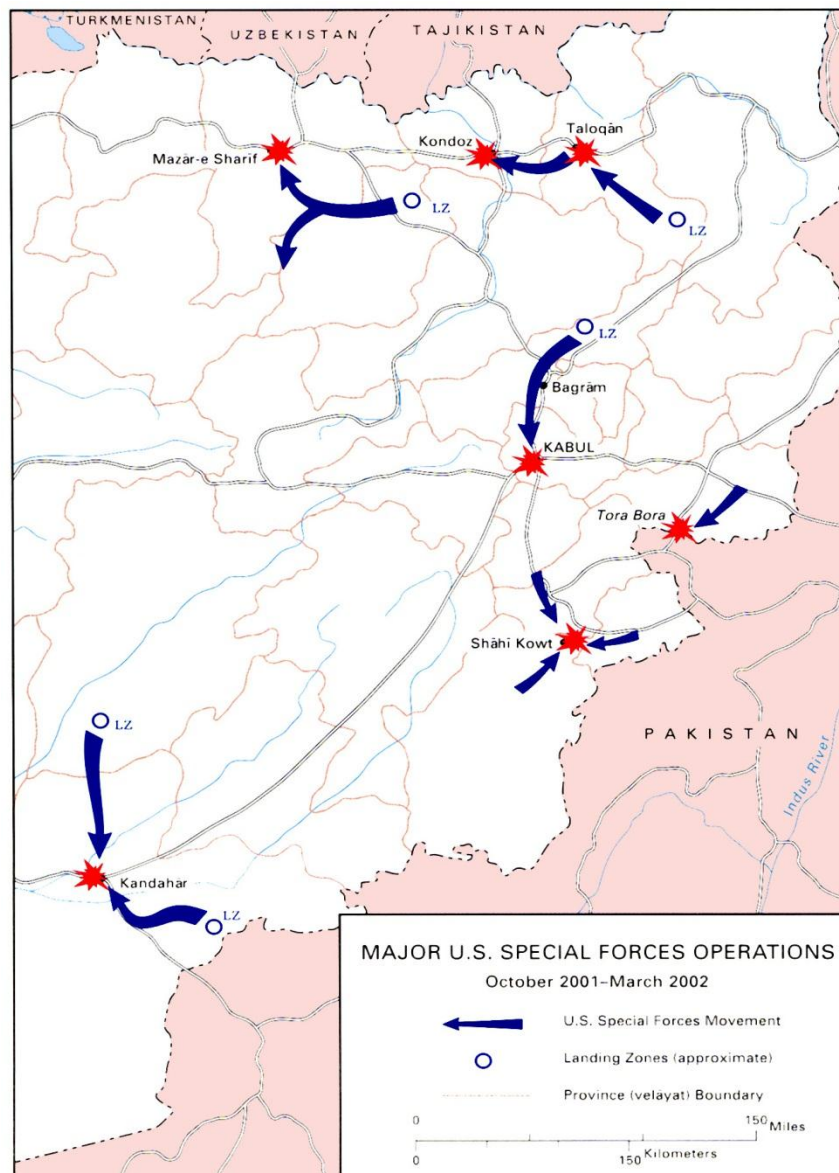
légvédelmi rakétaállásokkal próbáltak védekezni, kevés sikerrel. Az első támadási hullám során majdnem az összes elpusztult, a MiG-21es és SU-22es típusú vadászgépek nagy részével együtt. Ezzel sikerült biztosítani a légi uralmat. A további támadások a meglévő –elsősorban tálib- infrastruktúrát, vezetést, csapatokat illetve ismert al-Kaida bázisokat célozták. Ehhez az USAF, USNavy és RAF által biztosított B-52H, B-1B típusú bombázók és AC-130 Spectre állt rendelkezésre, amik a K2ről illetve pakisztáni repülőterekről szálltak fel.

A következő fázis a TF-Dagger megérkezése volt Észak-Afganisztán területére, ahol felvették a kapcsolatot a fentebb említett „Jawbreaker” csapattal. A TF-Dagger feladata az Északi-Szövetségbe történő behatolás, beépülés és a lázadás magasabb szintre történő emelése (2.b. fejezet, aszimmetrikus hadviselés). A TF-D szakaszokat további három részre bontották, Operation Detachment Alpha, Bravo, Charlie (ODA, ODB, ODC; Műveleti Különítmény – A,B,C). Az Alpha különítmény volt a harcoló komponens, 13 főből állt és minden tag más-más specialitással rendelkezett (robbanóanyagok, műszaki, kommunikáció stb.), de mindenki értett mindenhez. Ennek az volt a célja, hogy veszteség elszenvedése után ne legyen cselekvőképtelen egy ODA csoport bizonyos szituációkban⁴¹.

Ezt a 13 főt támogatta a Bravo komponens, elsősorban a hírszerzési feladatok elvégzésével, valamint az egészségügyi és logisztikai feladatok biztosításával. A Charlie komponens vezette a két másikat; a szervezeti felépítését leginkább egy különleges műveleti zászlóalj törzséhez lehetne hasonlítani. Egy ODA szakaszt a különleges műveleti operátorok (USAF), harci irányítók segítettek (pl közeli légítámogatás esetén). Szükség esetén a légierő ejtőernyős szanitécekkal (pararescue jumpers) támogatta a szakaszokat.

⁴¹ (Neville, 2008)

2001.10.19/20-án érkezett meg az első TF-Dagger csapat, az ODA 555, akik azonnal felvették a kapcsolatot a „Jawbreaker”-rel, és egy biztos helyre mentek, ahol találkoztak Fahim Khannal, az Északi-Szövetség egyik vezetőjével. Az ODA csapatok bejuttatása Afganisztán területére nem egyszer problémás volt, és csak a pilóták tudásán és merészségén múlt, hogy a műveleteket az eltervezett időben végre tudják hajtani. Jó példa erre, a második ODA csapat, az ODA 595 bejuttatása, amikor is a kísérő vadászhelikoptereknek a tomboló vihar és a keletkező jég miatt vissza kellett fordulniuk, de a Chinook pilótája sikeresen bejuttatta a TF-Dagger 2. csapatát a kijelölt helyre, Dari-a Sout völgy területére. Az ODA 595 azonnal felvette a kapcsolatot Abdur Rashid Dostum tábornokkal, aki a Mazar-e Sharif környéki bázisok parancsnoka volt.

6. kép Főbb műveletek Afganisztánban

Míg a TF-Dagger csapatai az ellenállást készítették fel és megtervezték a hadműveleteket a lázadókkal, addig egy másik harccsoport, a TF-Sword lendült akcióba, próbálva kialakítani az első afganisztáni előretolt hadműveleti bázist. A TF-Sword egy vadász alakulatként lett létrehozva, a magas értékű célok, tálib vagy al-Kaida vezetők, parancsnokok elfogása, megölése a fő feladata. E feladatkör mellett többnyire közvetlen harcérintkezéssel járó akciókban, túsumentő akciókban illetve a speciális felderítésben vettek részt. A harccsoport elemei nagyon változatosak voltak, de erre volt szükség, hiszen a feladatkör is változatos, speciális volt.

A TF-Swordben két csoportot hoztak létre, mind a kettő ugyanúgy épült fel. A minta a 22. SAS ezred felépítése volt. A tagok a Special Mission Unitstól (irányítók), a Combat Applications Grouptól, a Naval Special Warfare Development Grouptól (DEVGRU) jöttek. Őket kiegészítették a Ranger biztonsági csapatok és a Grey Fox-tól, MSA-tól, CIA-tól a hírszerzők⁴².

A TF-Sword Kandahar környékét támadta, ott hajtott végre fedett akciókat. Ezek nagy része titkosítottak a mai napig, valószínűleg magas értékű célpontokat akartak megölni vagy elfogni. Kandahar mellett volt Mullah Omar rezidenciája, de elmenekült az amerikai csapatok elől, így hírszerző akció lett a hadműveletből. A kimenekítéssel problémák akadtak, be kellett vetni egy AC-130 Spectre Gunshipet, hogy el tudják hagyni a területet. Hivatalosan kevés áldozat volt, de beszámolók többszörös veszteségeket említenek. Mindezek mellett, elfoglalták az 'Objective Rhino' fedőnévet kapott területet, amiből később egy előretolt hadműveleti bázis (FOB Rhino) lett. A TF-Sword bázisa az Indiai-óceánon állomásozó USS Kitty Hawk, a „Harci Macska” volt (a hajó a haditengerészetnél a „Battle Cat” becenevet kapta).

Eközben, Észak-Afganisztánban mozgásba lendültek az ODA csapatok az Északi-Szövetséggel karöltve. Két részre bontották az ODA 595-öt. Az Alpha tűzcsoport lóháton Dostummal tartott a parancsnoksághoz, ahol megszervezték a támadást Mazar-e Sharif városa ellen. Október 20-án B-52H-ről dobtak le a városra lézerrel irányított bombákat. Ezeket Dostum pszichológiai hadviselésként is felhasználta. Természetesen az USA is hajtott végre nem egy PSYOP-ot, egy EC-130E típusú repülőgépről sugározták folyamatosan a rádióadást, dari és pasto dialektusban, illetve szórólapok ezreit szórták szét a városokban, ezeken a tálib illetve al-Kaida

⁴² (Neville, 2008) (Tse-Tung, 1965)

vezetők fényképeit, neveit tüntették fel, illetve a bin-Ladenre kitűzött 25.000.000 \$-os vérdíj szerepelt rajta.

Ezzel párhuzamosan, az ODA 595 Bravo tűzcsoport a Dari-a Sout völgyet tisztította meg az Alma-Tak hegyekből irányítva az akciókat. Elsősorban itt is légicsapásokkal operáltak, a tálib erők utánpótlásait semmisítették meg, ezzel visszavonulásra kényszerítették a kormányerőket Mazar-e Sharif felé.

Az ODA 555 a Shomali síkságon vette fel a harcot a védelemben lévő tálib erőkkel szemben, céljuk a bagrami reptér elfoglalása volt. Irányításuk alá vonták a légiforgalmi irányító tornyot, amit utána megfigyelő pontként üzemeltettek a további légicsapások irányításához, a reptér hamarosan a szövetségesek kezére került.

A SF csapatok és az Északi-Szövetség tagjai között nem mindig volt zökkenőmentes az együttműködés. Bai Bache ostrománál nem sok kellett, hogy hatalmas politikai vonzata legyen a történeteknek. A kormánypárti állásokra folyamatos légicsapásokat hívtak a különleges műveletiek, amit a lázadók lovasrohama követett. A lovasok hamarabb indultak, mint ahogy a tervben volt, és egy B-52es bombája pont a roham közben csapódott be és jó pár baráti áldozatot is szedett. Ennek ellenére, az egyik katona a háború legfelelősebb mozzanataként ítélte meg magát a lovasrohamot, és a politikai törés is elmaradt.

Az Északi-Szövetség és a támogató ODA csoportok elértek Mazar-e Sharifot, ami a hadművelet szempontjából kulcsfontosságú ütközet helyszíne volt. Az ütközetet légicsapásokkal indították, miközben a lázadó erők a város kapuja felé rohamoztak az elérhető összes szállító eszközzel (lábon, lóháton, pickup teherautókkal és elfoglalt BMP harcjárművekkel). A várost védő tálib erők visszavonultak, vagy letették a fegyvert.

Három nappal Mazar-e Sharif elfoglalása után az Északi-Szövetség bevette Kabult is, Fahim Khan tábornok csapatai megerősítve az ODA 555-tel hajtotta végre a hadműveletet. A Tálib és al-Kaida erők visszavonulta Kandahar és Tora Bora felé. 11.14-én érkezett meg az ODA 574 Tarin Kontba, akik magukkal hozták a pastu származású Hamid Karzatot, aki aztán megalapította az afgán kormányt.

Ezt követően a még tálib kézen lévő városok egymás után estek el, az Északi-Szövetség csapatait nem lehetett feltartóztatni. A tálib erők Konduzban, az utolsó erődtámasznál gyűltek össze. Az ostromot Daoud Khan és az ODA 586 hajtotta végre - természetesen előzetes légicsapásokkal kezdték a hadműveletet. A légicsapások 11 napig folytak. Daoud az afgán hagyományoknak megfelelően tárgyalást kezdeményezett, ennek eredményeképp a tálib erők 11.23-án feladták a várost.

11.25-én felállításra került a Rhino előretolt hadműveleti bázis, amit rögtön megerősített a 15. MEU zászlóalj illetve egy ausztrál SAS ezred. Ezzel Afganisztán nagy része az Északi-Szövetség irányítása alá került.

A hadművelet utolsó nagy ütközete Kandaharnál volt. Két irányból közelítették meg az Északi-Szövetség csapatai, egymástól függetlenül. Mind a két csoport előrenyomulásának végcélja volt Kandahar városa.

Hamid Karzai pastu milíciája, körülbelül 800 fővel, kiegészítve az ODA 574-el északról közelítették meg a várost, amikor is a Sayd-Aum-Kalay híd feletti irányításért két napos csatába keveredtek a tálibokkal. Végül sikerült a híd feletti uralmat biztosítani és kialakítottak egy hídfőállást a folyó túloldalán.

Eközben az ODA 583 dél-kelet felől, a Shin Narai völgyből vonult a város felé és 11.24-én létrehozták az előretolt megfigyelő pontokat, ahonnan a légicsapásokat koordinálták a védelemben lévő tálib erők ellen. A város repülőterét 12.07-én foglalták el Gul Agha Sherzai erői, ami után a város is elesett.

A kandahari csatával lezárult az a hadművelet, amit Operation Enduring Freedomnak ismerünk. A 49 napig tartó hadművelet bebizonyította, hogy a különleges műveleti alakulatok alkalmazása nagyon változatos és felettebb hasznos lehet. Egy olyan helyen arattak győzelmet, amit az amerikai hadsereg hagyományos erői meg se tudtak közelíteni. A különleges műveleti erők bemutatták, hogy egy folyamatban lévő negyedik generációs konfliktust hogyan lehet felerősíteni egy olyanná, ami képes a szembenálló ország kormányát is megdönteni. Természetesen a különleges műveleti erők önmagukban nem lettek volna képesek ezt végrehajtani, kellett hozzá egy második fázisban járó gerilla mozgalom, illetve a légierő hathatós támogatása. A „49 nap” szállóigévé vált az elemzők körében.

4. Következmények

Érdekes dolog, hogy a váratlan helyzetek mennyire befolyásolni tudják az emberiség gondolkodásmódját. Ahogy az is érdekes, hogy egy-egy tragédia mennyire meg tud rázni egy nemzetet, egy népcsoportot. 9/11 pont ilyen szituáció. Egy váratlan elgondolás az al-Kaida részéről, egy borzalmas kimenetelű feladat végrehajtás és kész az eredmény, lángokban áll az Egyesült Államok és forr a vére minden amerikai polgárnak, az elnökkel az élen.

Egy válasz, egy új konfliktusforrás felismerése és kezelése. Ennek indult az Operation Enduring Freedom. Hogy mi lett belőle? Egy legenda, egy diadalmenet a különleges műveleti alakulatok vezetésével, ami az egész hadtudományt, hadművészetet gondolkodóba ejtette. Pedig csupán egy kényszer-szituáció volt, hiszen az előző fejezet elején elemeztem, hogy miért nem lehetett hagyományos módon térdre kényszeríteni Afganisztánt. Érdekes módon a koncepció már létezett, hiszen az 1990.-ben kiadott FM 31-20-ban már létezett a fejezet, aszimmetrikus hadviselés, még se alkalmazták előszeretettel.

Természetesen a sikert nem csak annak lehet betudni, hogy Franks tábornok nagyot kockáztatott, valószínűleg egy másik földrajzi adottságokkal rendelkező ország elleni háborúban ő sem ezt a megoldást választotta volna. A módszert sem lehet minden állam ellen használni, Afganisztánban adott volt a lehetőség, adott volt az Északi-Szövetség USA barát vezetése.

Mégis, majdnem mindenhol vannak szakadárok, lázadók. Láthattuk, hogy egy jól megszervezett egység képes az ország vezetését térdre kényszeríteni, akkor egy kevésbé „kedvező” szituációban is alkalmazhatóak. Még ha nem is a végső győzelem kivívása lesz a feladatuk, hathatós támogatást nyújthatnak egy harmadik generációs konfliktusban is. Mire gondolok? Természetesen a II. Öbölháborúra.

A II. Öbölháborút azért vettem a következmények közé, mert egy III. generációs háború mellett (mint az ODS) alkalmazzák a IV. generációs hadviselés eszközeit, feladatait az észak-iraki műveletek során. Ebben a fejezetben azt bizonyítom, hogy a kettő nem zárja ki egymást, sőt jobb eredményt értek el a vegyes alkalmazással, mint ha csak a hagyományos eszközöket, vagy csak az „Afgán-modellt” alkalmazták volna.

4.a. Operation Iraqi Freedom

Úgy gondolom, hogy a II. Öbölháborúról elég sok vita van jelenleg is, pedig majd' egy évtized eltelt már. Épp ezért nem kívánom az adott politikai helyzetet elemezni.

2002.03.20-ára tették az OIF D-napját. A felállás majdnem ugyan az, mint a Desert Storm során, az amerikai és brit koalíciós erők álltak szemben Irakkal. Célja a Szaddam féle rezsim megdöntése.

Nem kívánok a hadművelet teljes mélységébe belemenni, ebben a fejezetben az érzékelhető változást, és az ún. „Afgán modell” alkalmazását és szerepét fogom bemutatni az OIFben, és ezzel együtt párhuzamot vonni a Desert Stormmal.

Habár a főparancsnok személye nem változott, a SOCCENTnél 2002. júniusában új parancsnok lett, Gary 'Shooter' Harrel tábornok személyében. Franks tábornok pozitív tapasztalatai az OEFből, illetve Harrel tábornok személye egy olyan hadműveleti tervet eredményezett, aminek a kezdetektől fogva részesei voltak a különleges műveleti alakulatok. Ez egy nagyon fontos különbség az ODS-hez képest, hiszen ott a folyamatos jól teljesítés miatt „törtek ki” a felderítő szerepkörből.

Az Iraqi Freedomban 4 fő különleges műveleti csoportot hoztak létre, természetesen az afganisztáni tapasztalatok alapján, illetve az ott működő csoportok mintájára⁴³.

Három bevetési területet jelöltek meg, az első a nyugati sivatagok területén lett kijelölve. Ez volt a legnagyobb csoport, amit az afganisztáni Task Force-Dagger mintájára hoztak létre, ugyanúgy John Mulholland ezredes vezetésével. A csoport az 5. Különleges Műveleti Csoport tagjaiból lett összeválogatva, az afganisztánban már megszokott ODA szervezésben. A hadműveleti terv szerint a TF-Dagger feladata volt a mozgó SCUD kilövők felkutatása és megsemmisítése, illetve különleges felderítést és terület elemzést hajtottak végre a 3. Lövész Hadosztály, valamint az V. Hadtest számára, amelyek a területen vonultak keresztül, Najaf, Karbalon és Bagdad irányába.

Észak-Irakban a Task-Force Viking kapott feladatot⁴⁴. A hadműveletük nagyon hasonló volt az OEF első mozzanataihoz. Még 2002ben egy fedett alakulat érkezett

⁴³ (Neville, 2008)

Kurdisztánba, mint a „Jawbreaker” Afganisztánban. A TF-Viking feladata volt felvenni a kapcsolatot a kurd milíciákkal, összehangolni őket, és támogatást nyújtani a 4. Lövész Hadosztálynak. Ezen a ponton problémába ütközött a végrehajtás, ugyanis a török kormány nem engedélyezte, hogy a területéről akciókat hajtsanak végre, így a 4. Lövész Hadosztály nem érkezett a műveleti területre. Ebből kifolyólag a TF-Vikingnek és a kurd milíciák feladata volt, hogy felvegye a harcot a 13. Iraki lövész és páncélos hadosztállyal, amivel megakadályozza, hogy a hadosztály megerősítse Baghdatot. Ezen felül a feladatkörük tartalmazta még a kulcsfontosságú stratégiai pontok elfoglalását, és –mint minden SF csapatnál- a különleges felderítést is.

Irak déli részén vetették be a a Naval Special Operations Task Groupot, ami a 8. és 10. Navy SEAL teamből, a lengyel GROMból, valamint a Brit Royal Marinesből állt. Az ő feladatuk volt az olajfinomítók elfoglalása, megelőzve az irakiak felperzselt föld taktikáját, valamint kulcsfontosságú épületek, berendezések elpusztítása, szállótöközpontok elfoglalása.

A negyedik SF csapat az egész ország területén hajtott végre akciókat, a felépítésük a Task Force Sword-höz hasonló volt⁴⁵. Az 1. Special Forces Operational Detachment Delta (Delta Force), valamint három Ranger zászlóalj alkotta, kiegészítve a DEVGRU és Grey Fox hírszerző egységek embereivel. A bázisuk Ar Arban volt, Szaúd-Arábiában, ahonnan helikopter-szállítású közvetlen akciókat hajtottak végre. Feladatuk a TÖPFE illetve magas értékű célpontok keresése, kiiktatása vagy elfogása volt.

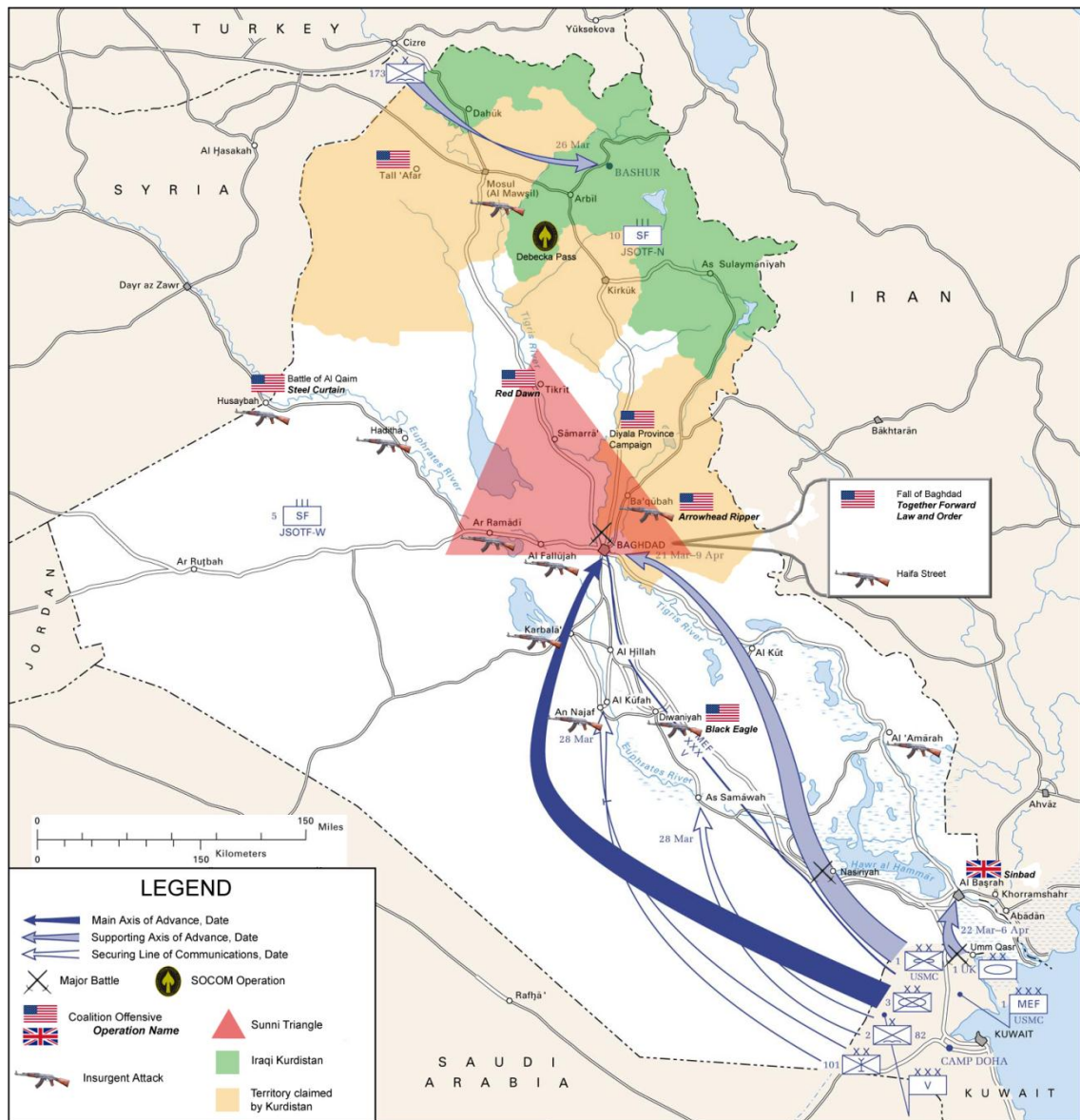
A hagyományos erők eredetileg négy útvonalon támadtak volna, de Törökország álláspontja miatt csak három lett belőle. A „Shock and Awe” fedőnevű légi kampánnyal egy időben kezdték meg az előrenyomulást a hagyományos erők. Mint már fentebb említettem, nyugaton, Najaf, Karbalon és Baghdad irányban nyomult előre a 3. Lövész Hadosztály és az V. Hadtest.

Irak közepe felé mozgott az 1. Tengerészgyalogos Expedíciós erő, Nasiriyah és al Kut városok felé. Keleten az 1. Brit Páncélos Hadosztály támadt, Bashra város volt a végcél. Mind a három irányt támogattak az előre elhelyezett SF csapatok, akik emellett a saját feladataikat is végre kellett, hogy hajtsák.

⁴⁴ (Neville, 2008)

⁴⁵ (Neville, 2008)

Ezzel szemben, Irak északi részén az eredeti tervhez képest hatalmas változás állt be a tervben. Ugyan fentebb már említettem, hogy az OEF milyen változást hozott a közvéleményben, illetve hogy Észak-Irakban mik voltak a fő feladatok, mégis kitérek arra, hogy az amerikai vezetés hogyan is gondolkozott a hadművelet megtervezésénél, illetve, hogy mi is történt ott.

7. kép Főbb szárazföldi hadműveletek a II. Öbölháborúban

A hadművelet tervezésénél két fő opció került az asztalra. Az egyik, a Desert Stormból már ismert terv, hagyományos erőkkel megtámadni Irakot. Észak-Irakra koncentrálva, a 4. Lövész Hadosztály feladata lett volna, hogy Törökországból indulva, felvegye a harcot az ott állomásozó iraki erőkkel, miközben a SF csapatok felvették volna a kapcsolatot a kurd milíciákkal és az Ansar al-Islam terrorista erők ellen vonultak volna az iráni határtól délre. Ez volt az OPLAN 1003-98, amely körülbelül fél millió jól kiképzett és felszerelt katonát vett volna igénybe, mint a ODS.⁴⁶

A másik terv, az „Afgán modell”⁴⁷ alkalmazása lett volna, miszerint a beérkező különleges műveleti alakulatoknak a kurd milíciákkal és az amerikai légierővel a hátuk mögött kellett volna északon tartani az ott állomásozó iraki erőket. Az amerikai szakértők szerint az új légierő stratégia túl nagy terhet rótt a szárazföldi erőkre. Úgy gondolták, hogy a különleges műveleti alakulatok, akik a kurd milíciákat vezetik, még egy ilyen erős légierővel a hátuk mögött sem lennének képesek kivívni a győzelmet az iraki erőkkel szemben. Ezt a gondolatot jó pár súlyos érv támasztotta alá.

Az amerikai hadművelet tervezés már nem először alkalmazta volna ilyen feladatra a különleges műveleti erőket. Volt már hagyománya az ilyen terveknek, de csak könnyű védelemmel ellátott célok és ’magas értékű célok’ ellen, azonban arra nem voltak használhatóak, hogy folyamatos harcban küzdjenek, alegységeket pusztítsanak vagy területeket ellenőrizzenek. Úgy gondolták, hogy a különleges műveleti alakulatok még az erős légitámogatással se érnek fel a sok katonával. Túlzott optimizmusnak vélték ezt a gondolatot.

A másik ok, hogy az aktuális politikai helyzet miatt nem lett volna szerencsés egy hosszú hadművelet (Franciaország, ENSZ). Ekkoriban fejeződött be az OEF, 50 különleges műveleti csoport, kiegészítve az Északi-Szövetség csapataival legyőzött egy 50.000 fős tálib hadsereget. Felvetődött a kérdés, hogy az „Afgán modell” alkalmazható-e Irak jóval nagyobb hadserege ellen. Vajon jobb-e, ha a lázadók ellenőrzik a területet a háború után?

Nem csak az Afgán modellt, de a kiszolgáló precíziós légicsapásokat is hatalmas pesszimizmus kísérte. Előszóval hozták fel az 1999-es Operation Allied Force hadműveletet, különösen a légierő szereplését. Szerbiában nem tudták elpusztítani a

⁴⁶ (Andres, 2006)

⁴⁷ (Andres, 2006)

földi erőket⁴⁸ (az adat sokkoló, kevés légvédelemmel szemben, több ezer órányi bombázást követően 14 harcjárművet pusztítottak el az 1000-ból). Sokak szerint szimplán felelőtlenség lett volna, ha a különleges erők és a kurd milíciák védelmét egy ilyen légierőre bízzák.

Ezzel a véleménnyel állt szemben Stephen Biddle, aki azt mondta, hogy az Afgán modell, és az Afganisztánban tapasztaltak nem új dolgok. Úgy gondolta, hogy két egyenlő haderőnél a légierő hozza meg a győzelemhez szükséges extrát. Bemutatta, hogy sokszor az új ellenség kereső szenzorok nem találták a célt, vagy hogy a precíziós bombák nem pusztították el a célpontjukat.

Szerinte a modell csak akkor működőképes, ha a lázadó erők közel egy taktikai szinten állnak az ellenséggel. Szerinte érdemes a kurd csapatokra támaszkodni. A többi döntéshozó szerint a háború utáni rendezés miatt továbbra is kétélű a kurd erőket alkalmazni. Egyrészt, az USA legfőbb szövetségese, Törökországnak mély ellentétei vannak a kurdokkal, kérdéses, hogy a törökök hogyan fogadják el azt, hogy az USA az ellenségeikkel karöltve hajtja végre a hadműveletet.

A másik probléma, hogy Irak demográfiai összetételét vizsgálva arra a logikus következtetésre juthatunk, hogy egy kurdok által irányított Irakban 100% eséllyel polgárháború törne ki. Irak északi részét kurdok, közepét a szunniták, déli részét pedig a siíták lakják. Ez hatalmas belső ellentétet szült volna.

Mindezeket figyelembe véve, a döntéshozók egyoldalúan a hagyományos erők alkalmazása mellett tették le a voksukat. Mint később kiderült, Törökország keresztül húzta a számításait, nem engedte, hogy a területéről indítsanak akciókat a koalíciós erők. Mivel Szaddam – helyesen – úgy gondolta, hogy a 4. Lövész Hadosztály Törökországból indít támadást, ezért északon állomásoztatta az egyik hadtestét.

Mivel a 4. Lövész Hadosztály nem tudta megkezdeni a hadművelet rá eső részét, ezért az ott állomásozó iraki hadtest szabad volt, az ország bármely pontján bevethető lett volna, ami keresztül húzta volna a koalíciós hadműveleti tervet. Ebből kifolyólag, a parancsnokok kétsébeesésükben az elvetett tervhez nyúltak, és bevetették a különleges műveleti erőket az – mint kiderült – iraki hadsereg nagy része ellen.

⁴⁸ (Andres, 2006)

Az első lépés volt a két, egymással rivalizáló kurd milícia csoporttal megteremteni az együttműködést. Az egyik frakció a KDP (Kurdish Democratic Party) körülbelül 60.000 fővel, a másik a PUK (Patriotic Union of Kurdistan) kb. 40.000 fővel. A két frakciót csak komoly egyeztetések után tudták együttműködésre bírni, ketten együtt körülbelül 60.000 fővel képviseltették magukat a harcokban. Ez azonban sokban a függőt a török határon túloldalán folyó tevékenységtől, illetve egymás helyzetétől, valamint a kurd harcosok kedvétől. A kurd milícia tagjai semmilyen katonai kiképzést sem kaptak, sokszor csak összeverődtek és megrohamoztak egy géppuskafélszket.

Velük szemben állt a 11. Reguláris Iraki Hadsereg, a Saddam Fedayeen, az iraki Special Police illetve két Köztársasági Gárda egység. Az alakulatok harci értékét nehéz felbecsülni. A hadsereg megfelelő fegyverzettel, páncélossal és tüzéséggel rendelkezett, de alacsony volt a morál. A képzettségük ugyan magasabb volt a kurd harcosokénál, de meg sem közelítette a különleges alakulatokét.

A Saddam Fedayeen és a Special Police nagyon magas morállal rendelkezett, képesek voltak akár öngyilkos akciókat is vállalni, de harcászati kiképzést nem kaptak. A két Köztársasági Gárda megfelelő felszereléssel, képzéssel és morállal rendelkezett, de tartalék volt a vonalak mögött. Viszont képesek voltak meghökkentő dolgokat csinálni. Például a Nabukodonozor hadosztály a légicsapások során hátrahagyta a teljes páncélos, tüzer eszközöket valamint a logisztikai csapatokat.

A hadművelet megkezdésekor az amerikai különleges alakulatok komoly problémákba ütköztek Törökország álláspontja miatt. Egyrészt, a felszerelésüket török területen tartották, de a törökök nem engedték, hogy a területükről hadműveletet indítsanak, így azok az eszközök ott is maradtak. Ezért a műveleti területre érkezésükkor az összes rendelkezésükre álló járművet fel kellett használniuk, illetve a felszerelésüket csak később kapták meg.

Másrészt, mivel Törökország nem engedélyezte légtérének használatát, a légitámogatás megoldása is hatalmas problémákba ütközött. A felszerelést csak kalandos úton tudták eljuttatni a műveleti területre. Valamint a művelet elején viszonylag kevés légicsapást tudtak igényelni. Ahhoz, hogy a légierő teljesítthesse a kérést, át kellett repülni egész Irakon, ahol rengeteg légvédelmi egység volt. A másik

probléma a légierővel, hogy a délen folyó harcok felemésztették a légitámogatás nagy részét.

A hadművelet fő célja az volt, hogy az iraki erőket az ún „Green Line” (Zöld Vonal) területén tartsák. Ez egy két kilométer széles, senki földje Észak-Irak és Közép-Irak között⁴⁹.

8. kép Az Afgán-modell alkalmazása Észak-Irakban

A megérkezett 48 darab, egyenként 12 fős ODA csapatokat körülbelül 100-300 gerilla harcossal szétszórták a vonal mentén⁵⁰. A kurd harcosok felhasználták a több évtizedes küzdelmek során megszerzett tapasztalataikat arra, hogy felfedjék az iraki

⁴⁹ (Andres, 2006)

⁵⁰ (Neville, 2008)

állásokat, amikre a SF rögtön légicsapást kért. Ezt követte egy kurd roham, megölték vagy elfogták az állásokban tartózkodó, a légicsapástól lesokkolt iraki katonákat. Az állások ilyen módon való elfoglalásával szerezték a muníciót a további harcokhoz. A kurd erőkkel ugyan nehéz volt együtt harcolni - sok amerikai katona középkorinak jellemezte a harcmódorukat - vagy a „Fegyvert fel! Roham!” szavakkal illették a stílust.⁵¹

Ez annyira hatásos taktika volt, hogy az iraki erők 16 nap alatt sem találtak védekezési eljárást ellenük. Az irakiak szemszögéből kettős volt a probléma. Ha az állásaikban maradnak a légicsapás végez velük, ha kijönnek a kurdok.⁵²

Úgy néz ki, hogy a légitámogatás elérte azt, hogy kisebb, kevésbé kiképzett erők legyőzzék a nagyobb, jobban kiképzett erőket. Az iraki egységek lassabban dezertáltak, mint délen. Északon a műveletek még egy hétig elhúzódtak.

Március 26-án érkezett meg a különleges műveleti alakulatok erősítése. A 173 Ejtőernyős Dandárt dobták le a török határtól délre, ami nagyban javította az ott harcoló alakulatok tűzerejét.

Március.20-án megsemmisült a 4. Lövész Hadosztály, 21-én a 2. Lövész Hadosztály. Április 2-án a 8. és 38. Lövész Hadosztályt semmisítették meg a koalíciós erők. Az 1. és 2. Hadtest kommunikációs vonalát megszakították Bagdaddal, így nem tudták, hogy a déli fronton mi történik. A folyamatos veszteségek elszenvedése után visszavonultak Trikit városa felé⁵³.

Április 10-én az 5. Hadtest is megadta magát, ezzel elesett Kirkuk városa, és az északi hadműveletek is befejeződtek. Ugyan a felderítés nem működött tökéletesen a koalíciós erők részéről, három iraki hadosztályt szem elől vesztek, de ezek nem okoztak problémát a többi fronton. Az akciót annyira sikeresen hajtották végre, hogy az északi hadműveletekben nem veszítette életét amerikai katona.

Ugyan az OIF során az „Afgán modell”-t kényszerből használták, mégis működött. Egy jobban előkészített nem-hagyományos SF művelet (2.b. fejezet) talán nagyobb sikereket ért volna el, ha lehet ennél nagyobb sikert elérni.

⁵¹ (Andres, 2006)

⁵² (Andres, 2006)

⁵³ (Andres, 2006)

Az északi hadműveletek majdnem minden tekintetben felülmúlták a délieket. Egy nagyobb ellenséges erő felett kisebb veszteséggel és kevesebb pénzügyi vonzattal arattak győzelmet.

Az alap koncepció szerint azért veszélyes alkalmazni az „Afgán modell”-t, mert csak akkor működik, hogyha a lázadó erők, megtámogatva az amerikai erőkkel közel azonos harcászati szintet képviselnek, mint az ellenállók. De úgy néz ki, hogy Irakban a modell átment a teszten. Sőt, úgy néz ki, hogy még akkor is működik a modell, hogyha a barátságos erők gyengébbek az ellenségnél.

4.b. Jövőbe tekintés

A jövő konfliktusai a változó biztonságpolitikai helyzettől függenek. Az Iraqi Freedom mutatja, hogy a XXI. században mennyire is komplex a hadviselés. Jól látható, hogy a stratégiák egyre több és több feladatot rónak ki az egyes harcosokra.

A különleges műveleti erőkre ez különösen igaz. Irakban a SF csapatok bebizonyították, hogy kényszerhelyzetből, más irányú felkészültséggel is helyt tudtak állni, sőt jobban helyt tudtak állni, mint a Dél-Irakban harcoló hagyományos erők.

Az „Afgán-modell” nem egy új képesség, egy új alkalmazás módja a nem-hagyományos hadviselésnek. A különleges műveleti alakulatok és a légierő egy új modellt, egy új hadviselési formát adott a világnak. Ehhez persze továbbra is három dolog szükséges: pénz, pénz és még több pénz.

A helyzet azonban furcsa. A modell sikeressége azon áll vagy bukik, hogy a lázadó erők és az ellenséges reguláris erők közötti taktikai különbség mekkora. Afganisztán után Irak egy jó mérce, egy jó mérőpont. Véleményem szerint Irak hadi ereje, hadművészeti fejlettsége egy szinten áll egy fejlődő állam hadművészeti szintjével. Tehát, a logikus következtetés ebben a régióban az, hogy ha a körülmények adottak, akkor a modellt lehet alkalmazni; az Afgán modell átment a teszten.

Ez a különleges műveleti erőkre nem fog extra terhet róni. A doktrína már 1990ben létezett és útmutatást adott az ilyen esetekre, csak nem merték használni. Mára már a technológia is létezik, mind a légierőnél, mind a földi csapatoknál, hogy össze tudják hangolni a műveleteket. Elképzelhető, hogy a jövőben több és bátrabb alkalmazását láthatjuk az „Afgán modell”-nek.

5. Befejezés

5.a. Összefoglalás

A három esettanulmányból egy új képesség kifejlődése és a különleges műveleti alakulatok megítélésének változása szűrhető le. Az esszém végén úgy érzem, hogy pár gondolatot le kell szögezmem.

A dolgozat végig olvasása után jogosan merülhet fel a kérdés, hogy az első Öbölháborúban miért nem alkalmazták ilyen módon a különleges műveleti alakulatokat. Nem az volt a célom a dolgozat során, hogy Schwarzkopf tábornok által végrehajtott hadműveletről állítsam azt, hogy hibás volt, hiszen a sikerrel nehéz vitatkozni. Az első Öbölháború teljesen más körülmények között történt, mint a második. Irak hadserege jóval nagyobb és erősebb volt a XX. század végén. Ahogy a második fejezetben említettem, minden gerilla mozgalom más és más. Ugyanez igaz a háborúkra is. A különleges műveleti erők „Afgán-modell” szerű alkalmazása sokkal nagyobb kockázattal járt volna ebben az esetben, arról nem is beszélve, hogy a Desert Storm egy intervenció volt, amivel felszabadították Kuvaitot, nem pedig Irak elfoglalása volt a fő cél. Elképzelhető, hogy Schwarzkopf bizalmatlan volt a SF alakulatok felé és úgy gondolta, hogy nem fogják tudni végrehajtani a feladatot. Az is elképzelhető, hogy félt, hogy elveszíti ezt a drága képességet, és nem merte akkora veszélynek kitenni őket.

Véleményem szerint egyik se állná meg a helyét kizárólagosan. A legfontosabb tény, hogy hatalmas szárazföldi erőt kellett bevetni a hadművelet sikerességének érdekében. Ezt valószínűleg nem lehetett volna helyettesíteni egy „marék” kurd harcossal. Arról nem is beszélve, hogy a technológia, ami a precíziós légítámadásokat koordinálta volna még nem is létezett.

A másik két esettanulmányban bemutattam, hogy kényszerből kellett ilyen módon alkalmazni őket. Valószínűsítem, hogy Franks tábornok is szívesebben hagyatkozott volna a hagyományos erőkre, ha megtehetette volna. Mind az OEF, mind az OIF különleges műveleti része bizonyítja, hogy bár a modell működik, nem egyszer kerültek végveszélybe ezek az alakulatok, és ha a tálib vagy iraki erők ügyesebbek, akkor a különleges alakulatok kárba vesztek volna, hiszen a gerilla harcosok nem tudták volna megvédeni őket. A második fejezetben írtam a harcászati szinten történő alkalmazásról és kiemelttem, hogy a legfontosabb dolog a hagyományos erők és a

különleges műveleti erők közötti összhang. Ezt mind Afganisztánban, mind Irakban a nyelvi különbségektől kezdve a kiképzettségi szint különbsége nehezítette.

Az OIFből viszont egyértelműen következtethetünk arra, hogy nem szükséges a katonák kezébe a legmodernebb eszközöket adni, elsősorban a kiképzettség dönti el, hogy a háborút melyik fél nyeri meg. Úgy gondolom, hogy a kiképzettség és a felkészültség a döntő egy ütközet során és nem a rendelkezésre álló technológia. Hiszen a SF erők a különleges felszerelésük nélkül kezdték meg a tevékenységet Észak-Irakban és remekül helyt álltak.

Véleményem szerint a hadművészet a jövőben egyre bonyolultabbá és bonyolultabbá válik. Az Afgán-modell nem csak a különleges műveleti erők fejlődését mutatja be, hanem a haditechnika és a légierő fejlődését, ami megteremtett egy új, összhaderőnemi stílust. Hogy látunk-e még a jövőben ilyen alkalmazást? Úgy gondolom, hogy igen. Sajnos konfliktus mindig lesz a világon. Ez a különbségünkben adódik. Amíg az USA katonai hatalomként megkérdőjelezhetetlen, addig fel fogják kérni, hogy avatkozzon közbe a konfliktusokba.

5.b. A Magyar Honvédség

Egy magyar, katonai témában írt dolgozatnak nem lenne értelme, ha nem próbálnánk hasznosítani és a Magyar Honvédség képességeinek a növelésére felhasználni. Nehéz dolgom volt a téma kiválasztásában, hiszen a Honvédség nem rendelkezik a megfelelő doktrínákkal, amiből a különleges műveleti képességeket megtudhatnánk.

A Magyar Honvédség Összhaderőnemi Doktrínája (ÖHD) kimondja, hogy: „Az MH a NATO szövetséges országok kollektív védelmére kijelölt, felajánlott erőit – a politikai döntést, felkészítést és a készenlét elérését követően – a meghatározott NATO parancsnok hadműveleti vezetése alá helyezi. Ezeket a katonai szervezeteket a hadműveletek során a NATO kötelék parancsnok elgondolása és terve szerint alkalmazzák, hadműveleti- harcászati feladataikat általában többnemzeti összhaderőnemi alkalmi harci kötelékben hajtják végre. A NATO parancsnok

*hadműveleti vezetése alá helyezett szervezetek támogatása érdekében az MH nemzeti támogató erőket működtet.”*⁵⁴

Ez a képesség tökéletesen illeszkedik a fentebb megfogalmazott határozatba. Többnemzeti és összhaderőnemi képesség, amivel mind a NATO, mind az EU felé tudunk feladatokat vállalni. Ilyen típusú bevetések esetén a KMZ-nél szolgáló katonák hatalmas tapasztalatot szereznek, amivel tovább növelhetik az értéküket. Természetesen a kockázatot mérlegelni kell, ami nem az én feladatom.

A Különleges Műveleti Zászlóalj (KMZ) számára ez egy használható képesség, ami a Magyar Honvédség számára is többet jelent. Tudom, hogy a fő probléma az új képességek kiválasztásánál, és a rendszerbe történő beillesztésével az az, hogy vajon 10-15 év múlva is szükségünk van-e a kiválasztott képességre, legyen az légierő, harckocsi, bármilyen technikai eszköz, vagy hadműveleti gondolat. Mivel a gazdasági világválság hatásait még mindig a bőrünkön érezzük, és nem is tudjuk hol tartunk benne, ezért a politikai vezetés csak arra fogja költeni azt a kevés, rendelkezésre álló pénzt, amire tényleg megéri és használható lesz 10-15 év múlva is.

Véleményem szerint, ez a képesség több szempontból is figyelemre méltó. Egyrészt a módszer oktatása a már KMZ-nél szolgáló katonáknak nem kerül sokba, hiszen többnyire tantermi oktatásról lenne szó pár gyakorlattal. Cserébe egy olyan képességgel rendelkeznének, amivel a missziós szerepvállalásunk is megnőhet. A másik, nem elhanyagolható következménye lenne, hogy a tárgyalások során, mind az Európai Unió, mind a NATO felé több feladatot vállalhatunk, természetesen például nagyobb kutatás és fejlesztési részvételért cserébe. Úgymond a tárgyalási alapunk nőne meg.

⁵⁴ (Honvédség, 2002 p. 13)

Felhasznált Irodalom

660, ENSZ. 1990. Egyesült Nemzetek Szervezete. *Egyesült Nemzetek Szervezete*. [Online] 1990. augusztus 6. [Hivatkozva: 2012. 10 2.]

[http://www.un.org/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/RES/660\(1990\)](http://www.un.org/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/RES/660(1990)).

677, ENSZ. 1990. Egyesült Nemzetek Szervezete. *Egyesült Nemzetek Szervezete*. [Online] 1990. 08 28. [Hivatkozva: 2012. 10 2.]

[http://www.un.org/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/RES/678\(1990\)](http://www.un.org/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/RES/678(1990)).

Andres, Richard. 2006. *The Afgan Model in Northern Iraq*. [pdf] Alabama : Taylor & Francois Group, 2006.

DoD. 1990. *Doctrine for Special Forces Operations*. Washington, DC : Department Of Defense, 1990.

Gresham, John D. 2011. defensemedianetwork. [Online] faircount media group, 2011. 09 11. [Hivatkozva: 2012. 8 10.] <http://www.defensemedianetwork.com/stories/operation-enduring-freedom-the-first-49-days/>.

Honvédség, Magyar. 2002. *Összhaderőnemi Doktrína*. Székesfehérvár : Magyar Honvédség Összhaderőnemi Parancsnokság, 2002.

Kiss Álmos Péter, PhD. 2011. *Negyedik Generációs Konfliktusok Jellemzői és Tapasztalatai*. Budapest : ZMNE, 2011.

Kőszegvári, Tibor. 2006. ZMNE. *ZMNE*. [Online] ZMNE, 2006. [Hivatkozva: 2012. 09 27.] http://www.zmne.hu/kulso/mhtt/hadtudomany/2006/1_2/2006_1_2_3.html.

Neville, Leigh. 2008. *Special Operation Forces in Afghanistan*. [Adobe Reader Document] New York : Osprey Publishing, 2008. ISBN 978 1 84603 310 0.

— . **2008.** *Special Operations Forces in Iraq*. [pdf] New York : Osprey Publishing, 2008. ISBN 978 1 846033 357 5.

O'hara, Scott. 2005. Desert Storm. *Desert Storm*. [Online] 2005. [Hivatkozva: 2012. 9 10.] <http://www.desert-storm.com/>.

Operations, Special. 2000. Special Operations. [Online] 2000. [Hivatkozva: 2012. 08 15.] http://www.specialoperations.com/Operations/Desert_Storm/Operations1.htm.

Sun-Tzu. 2012. Wikiidézetek. [Online] 2012. 07 21. [Hivatkozva: 2012. 9 20.] http://hu.wikiquote.org/wiki/Sun_Zi.

Tse-Tung, Mao. 1965. *'Problems of Strategy in China's Revolutionary of War' in Selected Works, vol I*. [pdf] Peking : Foreign Languages Press, 1965.

USHistory. US History. [Online] Independence Hall of Association.[Hivatkozva: 2012. 10 10.] <http://www.ushistory.org/us/60a.asp>.

USNavy. Naval History & Heritage. [Online] USNavy.[Hivatkozva: 2012. 08 10.]
<http://www.history.navy.mil/wars/dstorm/ds5.htm>.

Wikipédia. 2012. Wikipédia. *Wikipédia*. [Online] 2012. 09 29. [Hivatkozva: 2012. 10 2.]
http://en.wikipedia.org/wiki/Tommy_Franks.

Wikipédia. 2012. Wikipédia. *Wikipédia*. [Online] 2012. 10 2. [Hivatkozva: 2012. 10 5.]
http://en.wikipedia.org/wiki/Norman_Schwarzkopf,_Jr..

Mellékletek

1. ábra: A szerző készítette a különleges műveleti doktrína alapján. (DoD, 1990)
2. ábra: A szerző készítette az *Special Operation Forces in Afghanistan* alapján. (Neville, 2008)
1. kép: Norman Swarczkopf tábornok
(<http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/1/17/NormanSchwarzkopf.jpg>)
2. kép: Az iraki légi háború (<http://www.ushistory.org/us/images/00011986.jpg>)
3. kép: A Sivatagi Vihar hadművelet
(http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/b/b4/Operation_Desert_Storm.jpg)
4. kép: Mozgó SCUD kilövő célba véve
(http://www.specialoperations.com/Operations/Desert_Storm/thunder.jpg)
5. kép: Tommy Ray Franks tábornok
(http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/7/72/TommyFranks_cropped.jpg)
6. kép: Főbb műveletek Afganisztánban
(<http://www.history.army.mil/brochures/Afghanistan/Images/9sm.jpg>)
7. kép: Főbb szárazföldi műveletek a II. Öbölháborúban.
(<http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/d/de/Iraq-War-Map.png>)
8. kép: Az Afgán-modell alkalmazása Észak-Irakban
(http://upload.wikimedia.org/wikipedia/en/3/3c/Iraq_invasion_northern_front.gif)